

Ladonja

VJERSKI INFORMATIVNO-KULTURNI LIST | BR. 9/427 | GODINA XL | CIJENA 10 KN

RUJAN 2021.

**“Sine, uči od mladosti svoje,
prigrli pouku...” (Sir 6,18)**

Poštovani čitatelji Ladonje,

mjesec rujan svake nam godine na poseban način stavlja pred oči djecu i mlade. Ponajviše zbog toga jer u tom vremenu započinje nova školska i vjeroučna godina. I ova je godina započela u običajnom vremenu iako je prati doza neizvjesnosti i lagane strepnje zbog pandemije COVID-a 19 koja je još uvijek prisutna i koju i sada susrećemo gotovo na svakome koraku. Upravo smo se tijekom prošle godine, kada se nastava nije mogla održavati na uobičajen način, imali prilike uvjeriti kako škola nije samo prenošenje znanja. Ona je daleko više od toga. To, vjerujem, najbolje osjećaju djeca i mladi. U školi se uči, u školi se sazrijeva i odrasta, u školi se uči građiti zajedništvo. Upravo se u susretu s drugima stječe itekako potrebno iskustvo za budući život. To se, da-

kako, posebno odnosi i na život u vjeri. I u vjeri rastemo i sazrijevamo, cijeli je život upoznajemo jer je vjera naš život i naše poslanje. Stoga se nadamo da će i ove godine naši mlađi odabratи vjeroučku, posebno u srednjoj školi, jer je to prigoda razgovarati i promišljati o temama koje i nisu baš prisutne u drugim predmetima. U ovo naše vrijeme ustvari znači svjedočiti svoju vjeru. Nadamo se da su toga svjesni i roditelji koji će svojoj djeci biti podrška da napreduju i rastu u svojoj vjeri, posebno u njihovim godinama kada je snaga vjere možda i najpotrebnija. Sve bi naše zajednice trebale biti podrška i našim vjeroučiteljima jer je njihova zadaća itekako odgovorna i zahtjevna.

Biti vjeroučitelji svakako znači najprije biti dobri primjeri, imati strpljenja i razumijevanja za sve koji su im povjereni. U današnje vrijeme vjeroučitelj mora znati da je on možda jedini koji nekoj djeci i nekim mlađima ispred sebe govori o Bogu, o vjeri, o Isusu Kristu i da upravo po njemu mogu upoznati Božju ljubav i dobrotu, blizinu Isusa Krista i ljepotu Evandželja. Upravo će zbog toga vjeroučitelj nastojati biti prvi u služenju i požrtvovnosti ne samo u učionici nego i u zbornici jer je poslan biti znak nade i vjere i svojim kolegama kako bi i ta njegova prisutnost imala i pravi smisao i pravu svrhu.

Ovih dana u mnogim našim župama započinje i župna kateheza. Ona je neophodna kako bi trud i napor uložen na vjeroučku u školi imao pravi smisao. Upravo povezanost sa župnom zajednicom i liturgijskim životom daje pravi značaj i pečat cjelokupnom odgoju u vjeri. To mi svećenici, dakako, ne možemo postići sami. Tu su nam zaista potrebni i drugi članovi naših župnih zajednica koji će svoje

talente i sposobnosti staviti u službu djeci i mlađima kako bi upravo u svojoj župnoj zajednici osjetili da je to njihova duhovna obitelj i da tu pripadaju.

Zbog svega toga, poštovani čitatelji, svi se mi, počevši od nas svećenika pa, dakako, i svih vjernika, moramo pitati jesmo li mi našoj djeci i mlađima dobar primjer. Upravo smo ovih dana čitali Evandželje po Marku kako Isus prolazeći kroz Galileju, govori učenicima o svojoj muci, a oni su u tom trenutku razgovarali tko je najveći. Kao odgovor na to Isus im govori: „Ako tko želi biti prvi, neka bude od svih posljednji i svima poslužitelj.“ I uzme dijete, postavi ga posred njih, zagrli ga i reče im: „Tko jedno ovakvo dijete prima u moje ime, mene prima, a tko mene prima, ne prima mene, nego Onoga koji je mene poslao.“ Možemo se također sjetiti Isusovih riječi: „... ako ne budete kao djeca, nećete ući u kraljevstvo nebesko“. Možda bismo, poštovani čitatelji, i mi mogli nešto naučiti od djece: vidjeti njihov neiskvaren osjećaj za dobro, za pravednost, poštenje i istinu, njihovo otvoreno srce za potrebe drugih, njihovu iskrenost i jednostavnost. Tada bismo i mi stariji vidjeli sve nedostatke svoje proračunatosti, svoje težnje da budemo prvi. Možda bismo postali svjesni štetnosti svojih raznoraznih interesnih lobija i skupina kojima pripadamo, i to samo zato da budemo prvi, da budemo najvažniji, da udovoljavamo svojim interesima i svojim željama.

Poštovani čitatelji, budimo svjesni svoje uloge i odgovornosti, nastojimo svatko u svome poslanju biti primjer, posebno djeci i mlađima, jer je to najviše što za njih možemo učiniti. Svima koji su započeli novu školsku i vjeroučnu godinu želim obilje Božjega blagoslova.

IMPRESUM

Pokrenuo Antun Hek, od lipnja do listopada 1972. listić – prilog obiteljskog časopisa Kana, samostalno izlazi od Božića 1981.

Osnivač:

Biskupski ordinarijat Porečke i Pulske biskupije

Glavni urednik: Vilim Grbac

Uredništvo: Blaž Bošnjaković, Danijela Fattorich, David Gortan, Vilim Grbac, Tomislav Milohanić, Željko Mrak, s. Terezija Pavić

Adresa uredništva:

Dobrilina 6, 52000 Pazin, tel: 052/624-342
ladonja@biskupija-porecko-pulska.hr

List izlazi 12 puta godišnje

Godišnja pretplata 120,00 kuna

Grafičko oblikovanje i priprema: David Ivić

Tisak/Nakladnik

JOSIP TURČINOVIC d.o.o.

Dobrilina 6, PAZIN

Broj i naziv ţiro računa:

ISTARSKA KREDITNA BANKA UMAG d. d.

IBAN: HR7023800061147003243

Update iz inozemstva izvršiti na:

JOSIP TURČINOVIC d.o.o.

Dobrilina 6, PAZIN

IBAN: HR7023800061147003243

BIC/SWIFT: ISKBHR2X

UDK ISSN

282 : 379.8

ISSN 1330-5018

Naslovnica: Dio polaznica Biblijске skupine iz Žminja

Pustite malene k meni...

Uperspektivi Svetoga pisma biti dijete ima barem dvojako značenje: jedno savršeno i jedno nesavršeno. Osnovno, pozitivno značenje polazi od činjenice da je dijete velik Božji dar, plod ljubavi dvoje ljudi, u kojem se otkriva otajstvo života i životne snage, darovane od samoga Boga. Svaki je čovjek bio dijete, prihvaćen i ljubljen od svojih roditelja ili drugih bliskih osoba, po kojima mu je darovana i oblikovana ljudskost, unutarnja duhovna ljepota. Svaki je čovjek Božje dijete – rođen zato što je Bog htio svijetu podariti još jednu čudesnu dušu, po kojoj će – ako ta duša bude htjela – svijetu darovati još više ljepote, ljubavi i radosti. Radovati se djetetu znači radovati se životu, otajstvu života, Božjoj životnoj snazi.

No, dok danas u razvijenom svijetu dijete predstavlja – barem u nekim fazama njegova života – središte interesa svojih roditelja, u prošlosti su djeca – u pojedinim društвima bila postavljena na marginu društvenoga i obiteljskog života, kao slabiji članovi, koji nisu mogli raditi, pridonositi, te je i u svakodnevnoj komunikaciji, njihova prisutnost bila – nebitna.

Samo tako možemo razumjeti evanđeoske tekstove po kojima Isusovi učenici prijeće djeci da dođu kod Isusa: „Tada mu doniješe dječicu da na njih stavi ruke i pomoli se. A učenici im braniili.“ (Matej 19,13) Procjena Isusovih učenika bila je uvjetovana tadašnjim običajima: zašto bi djeca ometala njihova Učitelja, kad on ima važnijih tema i poslova s „odraslima“. Nisu tako razmišljali roditelji te djece – oni su tražili Božji blagoslov, po Isusovim rukama, za svoju djecu. Učenici su, apostoli – još jednom pali na „ispitu“, procijenivši da Krist, Mesija – ima pametnijeg posla od blagosvljanja djece. No Isus odgovara:

„Pustite dječicu i ne priječite im k meni jer takvih je kraljevstvo nebesko!“ (Matej 19,14), te ih blagoslivlja polažući na njih svoje ruke. Evanđelist Marko čak ističe da je Isus bio ozlovoljen postupanjem učenika (Marko 10,14): riječ „ozlovoljen“ samo se na tom mjestu vezuje uz Isusa, što nam govori da su učenici – prijećeći djeci da dođu k Isusu – napravili jako veliku pogrešku.

U svom odgovoru Isus potpuno okreće perspektivu, i (još jednom) pokazuje svojim učenicima da pogrešno procjenjuju njegove, Božje prioritete. Djeci pripada kraljevstvo nebesko – pojašnjava Isus, a značenje te tvrdnje pronalazimo u Blaženstvima (Matej 5), u kojima postoje pojmovi koje s lakoćom možemo primijeniti na djecu: u kraljevstvo nebesko ulaze siromasi duhom, ljudi čista srca, ljudi koji svojom krotkošću i poslušnošću poput djece stvaraju ozračje mira i ljubavi.

Isus privilegira djecu: kad su se učenici pitali „tko je najveći u kraljevstvu nebeskom“ (Matej 18,1), možda su očekivali da će im Isus reći da njih čeka neko posebno mjesto u Božjoj slavi. No Isus ih upućuje na poniznost djeteta – postavlja dijete u središte i tumaći im „ako se ne obratite i ne postanete kao djeca, nećete ući u kraljevstvo nebesko“. Dijete je u ovom kontekstu primjer poniznosti i istovremeno kriterij razumijevanja Isusove poruke. Isus je svojim učenicima gotovo „nacrtao“ poruku: „Tko god primi ovakvo dijete u moje ime, mene prima.“ (Matej 18,5) Možemo si samo zamisliti nevjericu izabranih apostola – koji su još uvjek bili uljuljkani u političkoj važnosti Mesijina poslanja. Isus Krist pomalo ih uvodi u dubinu svojega otajstva, u kojem biti dijete i primiti dijete postaje važnije od svjetovnog iskazivanja moći, važnosti i mudrosti.

U Starom zavjetu jedan od najnježnijih stihova o vjerskom predanju polazi upravo od iskustva djeteta, a psalam je toliko kratak (ima samo tri retka) da ćemo ga citirati u cijelosti: „O Gospodine, ne gordi se moje srce niti se oči uz nose. Ne idem za stvarima velikim ni za čudima što su iznad mene. Ne, ja sam se smirio i upokojio dušu svoju; kao dojenče na grudima majke, kao dojenče duša je moja u meni. U Gospodina se, Izraele, uzdaj, odsada dovijeka.“ (Psalm 131) Mogli bismo reći da je autor psalma, izrazivši svoju poniznost i vjeru slikom blaženoga djeteta u naručju majke, rekao – sve. I drugih riječi nije dodavao.

No, postoji i ona druga, nesavršena dimenzija djetinjeg pristupa svijetu i životu. U tekstovima biblijskih pisaca „biti dijete“ ponekad označava nezrelost. Poznat je stih iz Pavlova Hvalospjeva ljubavi: „Kad bijah nejače, govorah kao nejače, mišljah kao nejače, rasuđivah kao nejače. A kad postadoh zreo čovjek, odbacih ono nejačko.“ (1 Kor 13,11) U kontekstu Pavlove poslanice misao upućuje na proces rasta u vjeri – od nezrelosti do zrelosti, od nesavršenosti do iskušane vjere. U tom smislu ovaj Pavlov tekst ne proturječi idealu djetinjega povjerenja i poniznosti, ne isključuje ga, već naprotiv govori o uvjerenju odraslih, posebno odraslih obraćenika, kakvi su bili Korinčani, za koje Pavao piše da su samim obraćenjem dostigli sve vrhunce mudrosti i sve dubine vjere. Njih Pavao poziva na oprez: vjera je odnos s Bogom u kojem čovjek tijekom vremena raste i sazrijeva. I potrebno je puno godina i truda, ustrajnosti, molitve i duhovnoga rasta da bi čovjek svoju vjeru i svoje srce procistio – dok ne postigne predanje, jednostavnost i poniznost djeteta.

Mnogo je svetaca u povijesti Crkve koji su naročito štovali svetoga Josipa i utjecali mu se u svojim potrebama. Jedna od vjernih štovateljica svetoga Josipa bila je i službenica Božja Marica Stanković (1900. – 1957.). Odrasla je u vjerničkoj obitelji te završivši školu kod sestara milosrdnica, upisala je učiteljski studij. Bila je vrlo aktivna katolička prosvjetna djelatnica, a uz bl. Ivana Merza, u ono vrijeme, najznačajnija nositeljica katoličkih gibanja u Hrvatskoj. Bila je vrlo aktivna u katoličkim organizacijama mladih, a za svoje djelovanje među mladima Katoličke akcije dobila je, kao prva žena u Hrvatskoj, visoko crkveno odličje „Pro Ecclesia et Pontifice“. Osnovala je prvi svjetovni institut u Hrvatskoj „Suradnice Krista Kralja“, koji i danas djeluje. Godine 1945. na skupu prosvjetnih djelatnika javno je stala u obranu kardinala Alojzija Stepinca, branivši ga od onđe iznesenih kleveta. Nakon toga našla se na udaru komunističkih vlasti te je osuđena na pet godina zatvora u ženskom logoru u Požegi. U najtežim trenutcima odsluživanja zatvorske kazne utjecala se svetom Josipu i uvjerila se u njegov moć-

„O moj dragi logoraški kavaliru, hvala ti!“

ni zagovor tako da ga je prozvala „logoraškim kavalirom“. Donosimo vam njezino svjedočanstvo zapisano u knjizi: „Sveti Josip – vjerni čuvar i logoraški kavalir“.

„Bila je premetačina. Došla je iznenada. Mi smo po raznim znakovima obično slutile kad će biti premetačina i, dakako, spremale smo se za nju. Već subotom sve bi se posakrivalo: škare, nožići, molitvenici, krunice, pletaće igle i sve ono što bi se na premetačini moglo oduzeti. Doduše, u logoru nije ništa sigurno. Svaki se puta premetačina drukčije vršila i svaki puta je bila hajka na druge stvari. Ali ovoga puta došlo je sve tako iznenada da nismo mogle posakrivati ništa. Među knjigama iz logorske knjižnice imala sam i Plusov Život s Bogom. Knjiga je bila umotana u smedj papir kao i logorske knjige i držala sam je među njima upravo zato da ne iskače od ostalih. U tren oka morale smo biti na hodnicima. Krunicu sam držala u ruci, ali knjiga, knjiga! Ona će propasti!“

Ovoga puta premetačina je trajala neobično dugo. Svaka je od zatvorenica žalila stvar koju ne bi trebala posjedovati (škarice, nožić, ogledalo, krunicu, knjigu vjerskog sadržaja...) i koje će tijekom premetačine naći u njihovoј zatvorskoj sobi i uzeti ih. Sve su djevojke i žene bile zabrinute jer ako u sobi nađu nešto što ne bi trebale imati, mogu ih kazniti. A bilo je i hladno. Napestost je rasla. Marici su se vrzmale misli po glavi: „O sveti Josipe, što će biti s mojom knjigom? Ona je s knjigama iz logoraške knjižnice u drvenoj kutiji, a kutija je pod krevetom.“

No možda neće knjige ni gledati! Ali opet, opet! Naći će je, uzet će je, bit će svašta.

I opet sam molila svetog Josipa da mi pomogne. Upravo zato što su mi dušom prolazile razne sumnje, a sve je ukazivalo da će knjiga propasti, pa kad bi bila pošteđena, zar to ne bi bio opipljiv dokaz uplitanja nadnaravnoga u naravno. O, sveti Josipe, radi vjere moje, daj pokaži svoju moć. Sveti Josipe, utišaj moje sumnje!“ vapila je iz dubine duše Marica. Napokon je završila premetačina.

„Jedna po jedna ulazile smo u sobu. Na ulazu milicajka nas je temeljito pretresla. Čak su se i cipele morale skidati. Moju je krunicu prenijela jedna logorašica u kosi.

Prvi moj pogled po povratku u sobu bio je na moj krevet. Sve razbacano i po njemu i po podu kraj njega. Tko će to i kada će se to spremiti? Ali što je još gore, knjiga je propala. Kutija je s knjigama ležala na podu. Sve knjige razbacane po podu, i sa svake je čak skinut omot, iako su državne. Moja je knjiga propala! No, sveti Josipe, baš se nisi iskazao. I stanem spremati krevet i stvari na njemu. Ali nešto mi nije dalo mira. Kao da mi je netko šaptao: ‘Pogledaj ipak bolje što je s knjigama.’

I konačno, okrenem se. Doista, kutijs prevrnuta, knjige razbacane po podu, ali na dnu kutije još uvijek nešto leži. Posegnem rukom. Moja knjiga! Jedina knjiga s koje nije skinut omot! Jedina nedodirnuta knjiga!

Suze su mi orosile oči.

Tako Ti, sveti Josipe, lijećiš moju nevjерu! O moj dragi logoraški kavaliru, hvala Ti!“

ŠKOLA: UŽIVO ILI VIRTUALNO?

Počela je škola. Kako sada stvari stoje, neće biti ona tzv. „škola na daljinu“ ili virtualna škola, nego škola u klasičnom stilu, „oči u oči“ s učiteljem ili profesorom. I to je svakako dobro. Samo da potraje. Koliko god se virtualni način komunikacije uzdizao na razinu svemoći, on jednostavno ne može u potpunosti zamijeniti određene djelatnosti ljudi, među kojima je i škola. Postoji ogromna razlika u tome kako virtualna komunikacija funkcioniра među odraslim ljudima, npr. u gospodarstvu, kulturi ili u funkcioniranju javne uprave, od načina kako se to događa kod djece kada moraju na virtualni način komunicirati s učiteljem ili profesorom. Naravno, postoje predmeti u kojima je relativno lako komunicirati na virtualan način, ali postoje i predmeti kada je to jako teško ostvarivo i rezultati to prije ili kasnije zorno pokažu.

Problem škole na daljinu

Svatko tko je išao u školu, zna kako postoji ogromna razlika među pojedinim učiteljima. Ne samo glede znanja, što i nije toliko važno, nego u načinu kako on pristupa djeci, koliko uvažava njihovo znanje ili neznanje, koliko truda ulaže u iznošenje gradiva kako bi ono bilo djeci lakše razumljivo i prihvatljivo. Na fakultetima se tako već odavno provode redovite anonimne ankete u kojima studenti ocjenjuju pojedine profesore: kako izlažu gradivo, jesu li dovoljno razumljivi, dolaze li pravovremeno na nastavu, kako se inače odnose prema studentima. Rezultati ovih anketa bitno utječu na promociju profesora u više zvanje. Jasno je da je to na virtualni način moguće samo djelomice saznati, kao što je nemoguće na virtualni način održati ispit u kome će profesor ili učitelj dobiti jasnuliku

o znanju pojedinca. Naime, i to govorim iz iskustva, student se zna na ispitu „blokirati“, stječe se dojam kao da ništa ne zna. Međutim, dovoljni su možda samo jedna riječ ili pogled od strane profesora da se student „deblokira“ i odjednom pokaže sve svoje znanje. Takva se komunikacija virtualno ne može ostvariti. Zato vjerujem da škola na daljinu ne može objektivno prikazati razinu znanja koju su studenti stekli tijekom školovanja.

Znanje i puno više

Pretpostavljam da to vrijedi još više kod djece u osnovnoj ili srednjoj školi koja su usred mentalnoga i psihičkog razvoja i više podložna nekim strahovima ili pritiscima, više su ovisna o samom liku učitelja, njegovu pristupu i načinu izlaganja gradiva, njegovoj sposobnosti da, koliko je to moguće, svakom učeniku pristupa osobno. Škola na daljinu nužno sve učenike djelomice „trpa u isti koš“. Ne zato što to bi to nastavnik želio, nego jednostavno zato što mu neki osobniji pristup i nije moguć. Između njega i djece izdiže se kao nepremostiva prepreka sveprisutni ekran računala koji pokazuje samo činjenice, a sve ostalo: emocije, strahove, radosti i dvojbe ne uspijeva prikazati. Moramo, stoga, kako cijeniti napore naših učitelja koji su za sve vrijeme pandemije uspjeli sa svojim učenicima održati kakav-takav osobni odnos koji je za školu veoma važan. Zato nije čudno da i sami učitelji i profesori više žele klasični oblik škole nego onaj virtualni. Svjesni su da stjecanje znanja nije samo akumuliranje podataka, nego istinska škola za život, koja pretpostavlja mnogo toga što virtualnost ne može omogućiti.

Problem vjeronauka

Sve to na poseban način vrijedi za predmet vjeronauka. Taj je pred-

met izvorno učenje o vjeri, njezinim istinama, načelima, zahtjevima. Ali, možda više nego drugi predmeti zahtijeva kvalitetan osobni odnos između učitelja i učenika. Suhoparno prenošenje podataka ili činjenica tu teško može polučiti dobre rezultate. Ipak je pitanje vjere pitanje osobnog stava i odluke. Vjeronauk daje one osnove na temelju kojih može uslijediti osobna odluka. Biti vjernik nije odluka „naslijepo“. Mora biti barem donekle racionalna, donesena na temelju nekih spoznaja. I tu je lik vjeroučitelja od iznimne važnosti što se teško može naslutiti ako između njega i učenika stoji nepremostiv ekran. Hoće li pojedini učenik prihvati život u vjeri ne ovisi samo o količini znanja koje je stekao u školi nego prvenstveno o načinu kako mu je pitanje vjere i vjerskih istina i načela objašnjeno od strane vjeroučitelja. Tu je posebno važan kvalitetan osobni odnos između vjeroučitelja i učenika. Jednom reježu, i to vrijedi za sve predmete i škole: ako već moramo posegnuti za „manjim zlom“, kao što je škola na daljinu, neka to bude samo privremeno rješenje, kada zaista druge mogućnosti ne postoje.

Jubilarno 50. hodočašće bolesnika

PAZIN Pedeseto jubilarno hodočašće za bolesnike, nemoćnike i osobe postarije dobi u pazinskom Franjevačkom samostanu Pohođenja Marijina održano je u četvrtak, 29. srpnja 2021. Misno slavlje predvodio je porečki i pulski biskup u miru mons. Ivan Milovan, uz koncelebraciju franjevaca iz toga samostana te više svećenika iz šireg pazinskog područja. S Košljuna je za tu prigodu stigao i p. Alfonz Orlić koji je to hodočašće pokrenuo prije 50 godina i tijekom svoga dugogodišnjeg djelovanja u tom samostanu ustrajno ga je održavao svake godine. Na kraju misnoga slavlja p. Orliću uručena je Zahvalnica za dugogodišnje neumorno zalaganje u pastoralnom radu u tome samostanu, a osobito za pet desetljeća ne-

prestanoga organiziranja hodočašća bolesnika. Okupljenima se na početku prigodnim pozdravima i riječima dobrodošlice obratio p. Darko Tepert koji je pojasnio da je pedeseto hodočašće trebalo biti održao prošle godine, no zbog pandemije to nije bilo moguće. Mons. Milovan u nadahnutoj je homiliji govorio o Svjetskom danu djedova, baka i starijih osoba koji je papa Franjo ustanovio ove godine, vremenski ga smjestivši uz blagdan sv. Joakima i Ane, roditelja Blažene Djevice Marije. Napomenuo je da je to izraz zahvalnosti bakama i djedovima na svemu što su tijekom života učinili za djecu i unuke. Podsjetio je na suvremenih fenomen depresije zbog osamljenosti, koji je osobito prisutan među starijom populacijom te

je pozvao mlađe da budu anđeli koji će svojim posjetom razveseliti djedove i bake te starije osobe općenito. Potaknuo je i starije osobe na međusobno pomaganje, makar i malim gestama, jer ponekad i sam izraz nečije blizine i podrške može puno značiti. Podsjetio je kako su u Rusiji, u vremenima najtežeg komunizma upravo bake bile te koje su sačuvale i pronijele vjeru za sljedeće generacije. Tijekom misnoga slavlja podijeljeno je, svima koji su željeli i koji su bili adekvatno pripremljeni, bolesničko pomazanje. Tijekom cijelog dana više svećenika bilo na raspolaganju za sakrament isповijedi. Misa je zbog epidemioloških razloga održana na otvorenom, u perivoju samostana, na stepenastoj padini Buraja. (G. Krizman)

U Kranjcima se slavilo Sv. Roka

Ucrkvici smještenoj na malom brdu nadomak mjesta Kranjci služi se sv. misa triput godišnje: u proljeće na blagdan sv. Florijana, u ljeto na blagdan sv. Roka te u jesen na blagdan sv. Flora. Tako je bilo i ove godine, 16. kolovoza, kada smo se okupili proslaviti Sv. Roka. Do crkvice smo došli makadamskim putom koji vodi kroz šumu, tako da hodočasnici vrlo rado dolaze u tu oazu mira. Tišina, koju je povremeno prekidao pjev ptica, omogućila nam je uzdizanje duše i uranjanje u molitvu zahvaljivanja i slavljenja Boga za sve što nam je dao, za prirodu, za sve milosti. Osjetilo se zajedništvo Boga, prirode i čovjeka.

Sv. misu predvodio je kapelan vlč. Boško Čatlak, a u koncelebraciji je bio župnik vlč. Mirko Vuksić. Na kraju sv. mise župnik je uime svih izmolio Molitvu sv. Roku za obra-

nu od opasnoga virusa jer je ovaj svetac, između ostalog, i zaštitnik od zaraznih bolesti. Zahvalni smo mještanima Kranjci na ustrajnosti u

održavanju i uređivanju pristupnoga puta, kao i okoliša same crkvice te neizostavne okrepe kojom se nastavilo druženje do mraka. (LB)

Zajedništvo koje traje 25 godina

U godini u kojoj Radio Labin slavi 25 godina postojanja, zahvalni smo Bogu što i vjerska emisija „Riječ vjere“ kontinuirano širi Božju riječ preko toga medija svih 25 godina. Svi su dosadašnji, kao i sadašnji svećenici dali važnost korištenju radija kao medija nove evangelizacije. Uz podršku direktorice gđe Dezi Paliska ponosni smo što se vjersku emisiju uključilo u redovit program Radio Labina kako bi slušateljima

bilo omogućeno slušanje vjerskih sadržaja, a osobito tumačenja nedjelnog svetopisamskog teksta. U proteklih 25 godina mnogi su članovi radijskih ekipa prošli kroz studio Radija Labin i zahvalni smo na svakome od njih. Tijekom nekoliko proteklih godina postalo je ustaljeno godišnje druženje radijskih ekipa s predstavnicima radija koji doprinose emitiranju vjerske emisije.

Prošlogodišnje je druženje bilo odgođeno zbog pandemije koronavirusa, ali se ove godine ono održalo 17. kolovoza u restoranu „Dorina“ u Plominu. Susret je započeo uvodnim pozdravom glavnoga urednika vjerske emisije vlč. Blaža Bošnjakovića, a nastavljen je upoznavanjem novih članova radijskih ekipa. Od dosadašnjih šest, broj se radijskih ekipa povećao na osam. To novo osvježenje i raznovrsnost dat će vjerskoj emisiji novo ruho i obogatit će vjerski program Radija Labin. Tijekom susreta zahvalilo se vlč. Bošku Čatlaku (koji se oprostio jer odlazi na drugu službu) na uloženom trudu u komentarima Božje riječi. On je to činio na vrlo osebujan, jednostavan i prihvatljiv način. Nakon radnoga sastanka nastavilo se druženje uz večeru i razgovore kojima smo obogatili jedni druge. (LB)

Obnovljena posveta Labinskoga dekanata Bezgrešnom srcu Marijinu na Malu Gospu

Usrijedu, 8. rujna 2021. u crkvi Rođenja Marijina u Gornjem Labinu svećano je proslavljen svetkovina Male Gospe kojoj je prethodila Devetnica s prigodnim razmatranjima u svezi sa sv. Josipom. Svečanu večernju svetu misu predvodio je mladomisnik, novi župni vikar vlč. Stipe Breko, u koncelebraciji svećenika Labinskoga dekanata. Osim svećenika iz Labinskoga dekanata svojom nazočnošću i sudjelovanjem u svetoj misi slavlje su uzveličali i vlč. Boško Čatlak, novoimenovani župni vikar u Poreču, te fra Josip Šoštarić koji odnedavno djeluje u pazinskom samostanu Marijina pohodenja.

Predslavitelj ovoga svečanog misnog slavlja vlč. Stipe Breko istakao se veoma nadahnutom propovijedi, poučenošću, eloquentnošću i govorničkim vještina te jednostavnosću izričaja koji je blizak okupljenim vjernicima. Usputno ističemo kako pripremljena propovijed okupljeni puk sigurno nije ostavila ravnu dušnim i bez osobnih dojmova.

U propovijedi je, između ostalog, vlč. Breko istaknuo da se Bog služi i nama, ograničenim, nesavršenim i grešnim ljudskim stvorenjima kao sredstvom koje može doprinijeti spasu i obraćenju, ponajprije onih s kojima nas je Stvoritelj povezao učinivši ih dijelom naših života, samo ako mu se iskreno i nesebično predamo, bez vlastitih računica i moti-

va vođenih osobnim interesom. Prisutne je vjernike potaknuto na predanje Bogu i srcem ne samo djelom. Pritom je istaknuto i važnost osobne slobode u vlastitom predanju u službi spasenja braće ljudi. Od svetačkih primjera spomenuo se svete male Terezije koja je sve nastojala činiti iz ljubavi prema Isusu Kristu i Bogu, pozvavši pritom sve okupljene na nasljedovanje primjera njezina života.

Propovjednik je sve zajedno znalački povezao s Gospinom objavom djeci pastirima u Fatići i njezinim pozivom čovjeku na dragovoljnu spremnost za žrtvu u službi spasenja drugih jer spašavajući druge, pomažemo i samima sebi. Još je jednom istaknuto kako je čovjek čovjeku uz ostalo i put spasenja.

Euharistijsko slavlje svojim je nesebičnim zalaganjem i srčanim pjevanjem obogatio župni zbor crkve Rođenja Marijina, pod vodstvom zborovođe i orguljaša prof. Marijana Linzmajera.

Po završetku misnoga slavlja koje je proteklo u naglašeno svečanom tonu, svi nazočni svećenici u bratskom su zajedništvu izvršili obnovu posvete Labinskoga dekanata Bezgrešnom srcu Marijinu, za sebe, ali i župljane župa u kojima služe i djeluju. Program je okončan prigodnim domjenkom uz spontano kraće druženje. (tekst: DK; foto: MF)

HODOČAŠĆE DO BRŠLJANOVICE

Povodom obilježavanja Europskoga dana sjećanja na žrtve svih totalitarnih i autoritarnih režima Župa sv. Martina biskupa Dolenja Vas organizirala je hodočašće do jame Bršljanovice u subotu, 28. kolovoza 2021. godine. Hodočašće se inače organizira svake godine, zadnju subotu u mjesecu kolovozu. Krenuli smo iz Dolenje Vasi zajedno s našim župnikom vlč. Jeronimom Jokićem moleći za žrtve. Kad smo stigli na cilj, vlč. Jokić slavio je svetu misu za sve one koji su stradali u jami. Tom nam se prigodom pridružio i gospodin Josip Pino Klarić, pjesnik iz Gračića, i pročitao nekoliko svojih radova koje je napisao baš za tu prigodu na temu stradalih žrtava u Bršljanovici.

Zahvaljujemo dragom Bogu za sve milosti, zahvaljujemo i našem župniku koji se pobrinuo da se ostvari ovo hodočašće, gospodinu Pinu i svim hodočašnicima koji su svojom prisutnošću odali počast stradalim žrtvama i molimo Gospodina da oprosti onima koji su sudjelovali u tim zločinima, a žrtve neka nagradi vječnim životom.

Modro bdjenje

Stojim kao mrvica
velika suza klizi u procjep ponora
nemoćan da ju zaustavim
jer stojim kao ukopan
čekam da tlo ispod nogu
prestaje drhtati
da me preplavi snaga ljubavi
i nada da će dignuti glas u tišini
kada će smoci snage
da izbrojim pjesak vremena
jer u ovakvoj tišini noći
spoznajem slabost
u kojoj ne mogu koračati stazom života
jer se zemlja zaplela u moje korake,
jastuk i modro bdjenje
kao neko čudno svjetlost
utječe na mene
nikoga nema niti
da se smije moj joj boli,
u drhtavil ćekam da noć prespava
a zvjezdani prozor sreće
ostavljam otvoren za nove putove mira.
Josip Pino Klarić

„O ljubavi tvojoj, Gospodine, pjevat ću dovijeka!“

Mladomisnik Porečke i Pulsko biskupije don Stipe Breko proslavio je Mladu misu 21. kolovoza u Zbornoj crkvi Uznesenja BDM u svojem rodnom gradu Pagu. Red prezbiterata primio je u pulskoj katedrali 12. lipnja 2021. po rukama nadbiskupa mons. dr. Dražena Kutleše. Član je javnoga vjerničkog društva OMNIA DEO.

Kao mladomisničko geslo don Stipe je odabrao redak iz Psalma 89: „O ljubavi tvojoj Gospodine, pjevat ću dovijeka!“

Slavlje je započelo roditeljskim blagoslovom u mladomisnikovoj obiteljskoj kući odakle je krenula svečana procesija prema zbornoj crkvi. U concelebraciji su sudjelovala 23 svećenika koje je predvodio paški nadžupnik don Božo Barišić. Za propovjednika mladomisnik je pozvao don Josipa Radića, utemeljitelja društva OMNIA DEO. Župni je zbor svojim pjevanjem uveličao ovu proslavu. Također, u slavlju su sudjelovali i članovi kulturno-umjetničkoga društva „Družina“ čiji je član nekad bio i don Stipe.

Na početku misnoga slavlja majka Jozefina Glasnović, suutemeljiteljica i duhovna majka društva OMNIA DEO, izmolila je posvetnu molitvu Majci Božjoj od Staroga grada, predajući tako don Stipu pod nebesku zaštitu naše Majke Marije. Domači paški sin, don Dario Tičić, u uvodnom pozdravu naglasio kako je Stipe 199. svećenik po redu kojega je grad Pag darovao Katoličkoj Crkvi.

Propovjednik don Josip Radić, naslonivši se na razmišljanja sv. Ivana Pavla II. o svećeništvu, naglasio je kako je povijest jednoga svećeničkog zvanja veliko otajstvo. „Svećenik daruje Kristu svoje čovještvo, kako bi se on mogao njime poslužiti kao sredstvom spasenja, čineći od njega gotovo drugog sebe.“ Biti svećenik znači u ovom svijetu govoriti da Bog postoji i da čovjek ima dušu. Propovjednik je podsjetio mladomisnika na ozrače u kakvo dolazi, u ozrače rastuće erozije i propadanja vjere. To je okružje u kojem čovjek nije potreban Boga, čovjek koji nije

siromašan duhom, koji nije ponizan, koji ne vidi da je ogoljen, jadan, siromašan, koji ne vidi da vuče za sobom svoju smrtnu osudu i grijeh. „Od velike je važnosti da budemo ponizni, da budemo siromašni duhom, da budemo u istini, da progledamo, da vidimo da ne možemo bez Boga“, rekao je don Josip. Nadalje je istaknuo kako je od temeljne važnosti da budemo siromašni duhom odnosno da budemo žedni Boga, da priznamo da smo žedni Boga, jer onaj koji je pun sebe, kaže papa Franjo, ne ostavlja prostora Bogu. Na kraju homilije propovjednik je ohrabrio don Stipu da se ne boji i da zna kome je povjerovao. „Ne boj se jer nije nam Bog dao duha bojažljivosti, nego snage ljubavi i razbora. Ne stidi se stoga svjedočanstva za Gospodina. Sve će jednom proći, a ti ćeš biti beskrajno sretan što si bio odan i vjeran Bogu.“

Pred kraj misnoga slavlja don Stipi Breku obratio se i čestitao mu voditelj župnoga zbara Antony Buljanović koji je uime cijele župne zajednice poručio mladomisniku neka se Bogu daruje bez zadrške i da će tako imati sve.

Posebno dirljivo je bilo obraćanje paškoga nadžupnika don Bože Barišića koji je mladomisniku čestitao, ali ne kao župnik, nego kao predstavnik don Stipine školske generacije jer su don Božo i don Stipe zajedno išli u osnovnu školu. Rekao je don Božo kako su se, pišući ovu zahvalu, puno toga prisjećali, glasno se smijali, ali iznad svega jako se divili Stipinoj hrabrosti da ostavi sve svoje i krene u nepoznato držeći se samo za Krista. Poručili su mu neka se zauvijek drži haljine svoga Pastira i neka ga nikad ne izgubi iz vida.

Na samome je kraju mladomisnik izrekao svoju zahvalu, prije svega Trojedinome Bogu, a onda i svima koji su bili i jesu dio njegova života. Posebno je zahvalio don Josipu Radiću i majci Jozefini, bez kojih nikad ne bi postao svećenik, kako je naglasio.

Nakon misnoga slavlja na terasi hotela „Smokva“ nastavilo se druženje i ugodno raspoloženje uz pjesmu i glazbu koju su vodili članovi zbara OMNIA DEO.

Katehetski dan Porečke i Pulske biskupije

U organizaciji Katehetskoga ureda Porečke i Pulske biskupije u sportskoj dvorani Pazinskega kolegija održan je u četvrtak, 26. kolovoza Katehetski dan prigodom početka nove školske i vjeroučne godine. Redovit godišnji susret vjeroučitelja u osnovnim i srednjim školama s područja naše biskupije, odgojiteljica u vjeri, župnih animatora, redovnica i svećenika, okupio je 70-ak sudionika, a dočekao ih je predstojnik mr. sc. Maksimilijan Buždon i tajnik Katehetskoga ureda vlč. Sergije Jelenić.

Nakon zajedničke molitve i pozdrava predstojnika vlč. Buždona predavanje na temu *Izabrane teme iz Kanonskoga prava* održao je mons. dr. sc. Dražen Kutleša, nadbiskup koadjutor Splitsko-makarske nadbiskupije i apostolski upravitelj Porečke i Pulske biskupije. Govorio je o temi koja je aktualna zadnjih godina, a to je zaštita maloljetnika i ranjivih osoba. U svom izlaganju govorio je o primjenama kanonskih odredaba u slučaju prijave za kažnivo djelo klerika protiv šeste Božje zapovijedi počinjeno s maloljetnikom (osoba koja je mlađa od osamnaest godina, a s maloljetnikom se izjednačava i punoljetna osoba koja ima smanjenu uporabu razuma), kako je žrtva u središtu brige ozdravljenja, kako ju vratiti u krilo Katoličke Crkve te o odgovornosti poglavara. No u pripremi su, na razini HBK, i smjernice koje će se odnositi i na laike koji djeluju unutar Crkve. Predavač je uvodno citirao papu Franju iz go-

vora o dostojarstvu djece i zaštiti maloljetnika u Crkvi: „Želimo s lica zemlje ukloniti nasilje i svaki oblik zlostavljanja maloljetnika. Pogledajmo ih u oči: moramo ih voljeti kao remek-djela i djecu Božju. Imaju pravo na dobar život. Naša je dužnost učiniti sve moguće kako bi ga imali.“

„U zlostavljanju vidimo ruku zla, koja ne štedi ni dječju nevinost. Nikakva objašnjenja nisu dovoljna za zlostavljanja koja su počinjena prema djeci. Moramo s poniznošću i hrapošću priznati da stojimo licem u lice s misterijem zla, koji najbrutalnije pogađa one najranjivije jer su oni Isusova slika. Upravo zbog toga u ovim trenutcima raste svijest Crkve o dužnosti ne samo da se disciplinskim mjerama i civilnim, kao i kanonskim, procesima suzbiju najteži slučajevi zlostavljanja nego i da se odlučno suočimo s fenomenom zlostavljanja unutar i izvan Crkve. Crkva se osjeća pozvanom boriti protiv ovog zla koje dotiče središte njena poslanja: navještanje Evanđelja malenima.“ Budući da se činima zlostavljanja maloljetnika i ranjivih osoba pogađaju temeljna moralna, spasenjska i pravna dobra ljudske osobe i Crkve kao zajednice vjernika i Kristova Mističnog Tijela te budući da se takvima činima iznevjeruje obilježje duhovnoga utočišta i mjesta susreta s Bogom koje svako crkveno ozračje mora prema svojoj naravi pružati i štititi, želimo jasno reći — takvi čini nisu i nikad ne mogu biti smatrani sastavnim obilježjem vjerničkoga identiteta osobe ni identiteta Crkve kao zajednice vjernika!

Naprotiv, takve čine zlostavljanja najteže osuđujemo kao tragična narušavanja i povrede naravno-pravnih dobara koja predstavljaju temeljne vidike ostvarenja maloljetne ili ranjive ljudske osobe“, istaknuo je nadbiskup. Govorio je zatim o načelima za oblikovanje kulture sigurnosti i zaštite maloljetnika i ranjivih osoba; iznio je osnovne smjernice glede sustava prijave slučajeva zlostavljanja maloljetnika te o suradnji s nadležnim tijelima državne vlasti glede prijave i procesuiranja počinitelja kažnjivih djela spolne naravi prema maloljetnicima ili ranjivim osobama. Istaknuo je da ako se radi o kleriku, Crkva, uz državne vlasti, paralelno vodi postupak, dok se za laike provode civilne mjere i biskupija ništa ne poduzima dok ne završi građanski postupak. Sve se odredbe i dokumenti na tu temu mogu naći i na stranicama Hrvatske biskupske konferencije: <https://hbk.hr/>. Nakon predavanja i odgovora na postavljena pitanja uslijedila je podjela kanonskih mandaata, a potom su vjeroučitelji preuzeeli nove vjeroučne udžbenike (za 4., 8. r. osnovnih i 4. r. srednjih škola) i radne bilježnice (za 4. i 5. razred). Takoder nazočni su dobili novu knjižicu kratkih meditacija, svećenika i mučenika, blaženoga Francesca Bonifacia pod naslovom *S Evanđeljem u ruci*. Predstojnik Katehetskoga ureda na kraju je zahvalio nadbiskupu na predavanju, a ravnatelju Kolegija vlč. Maksimiljanu Ferlinu na gostoprivestvu i pripremljenom domjenku. (np)

Istarsko hodočašće na Trsat u znaku Godine obitelji

U subotu, 4. rujna 2021. tradicionalno u tjednu prije blagdana Rođenja Blažene Djevice Marije, održano je Istarsko hodočašće na Trsat. Veliko mnoštvo vjernika, iz gotovo svih župa Porečke i Pulsko biskupije, okupilo se u perivoju Trsatskoga svetišta, na svetoj misi koju je predvodio porečki i pulski biskup u miru mons. Ivan Milovan, uz koncelebraciju pedesetak svećenika.

“Hrvatski Nazaret”

Mons. Milovan je na početku homilije podsjetio na davnu predaju prema kojoj je Nazaretska kućica, u kojoj je živjela Sveta obitelj Isusa, Marije i Josipa, tri godine boravila na Trsatu prije nego je prenesena u Loreto, u Italiji. „Trsat nam tako na osobit način govori upravo o Svetoj obitelji nazaretskoj, koja nam je trajni uzor, ali govori nam i o našim obiteljima, za njih danas posebno molimo“, rekao je propovjednik te je istaknuo poveznicu Trsatskoga svetišta kao „Hrvatskog Nazareta“

s ovogodišnjom Godinom obitelji koju je proglašio papa Franjo. Pri-sjetio se i riječi pape Ivana Pavla II. da „budućnost svijeta prolazi kroz obitelj i da je „obitelj jedno od najvećih dobara čovječanstva.“ „I Sin Božji je, postajući čovjekom, osjetio toplinu obitelji“, rekao je mons. Milovan te nastavio citiravši riječi pape Pavla VI., svojevremeno hodočasnika u Nazaretu: „Ovdje u Nazaretu shvaćamo način života u

obitelji. Neka nas Nazaret podsjeti što je obitelj, što je zajedništvo ljubavi, njezina skromna i jednostavna ljepota, njezina sveta i nepovrediva osobina; neka nam pokaže kako je nježan i nezamjenjiv odgoj u obitelji, neka nas pouči svojoj naravnoj funkciji u društvenom poretku.“

„Oponašajući Svetu obitelj možemo otkriti jedinstvenu odgojnju i obrazovnu ulogu obitelji. Odgoj je to koji znači iskrenu ljubav i povjerenje, ali uključuje i poticaje, zahtjeve i opomene djeci. U obitelji se može iskusiti sva ljepota zajedništva, posebno ako je ona uz ostalo i dom molitve, mjesto iskrene ljubavi, ako strpljivost i oprštanje nadvladaju naglost i tvrdoću, ako teškoće života podnosimo međusobnom povezanošću i oslanjanjem na Boga“, naglasio je mons. Milovan.

“Ne bojte se!”

Propovjednik je nadalje citirao dokumente Crkve koji obitelj nazivaju „Crkva u malom“ jer je ona prvo

i najvažnije mjesto gdje se prenosi vjera. „Obitelj je i škola molitve i slavljenja Boga, mjesto najčišće ljubavi koja ne poznaje interesa, mjesto i škola zajedništva i služenja u ljubavi, čuvarica materinskog jezika, identiteta i kulture, ambijent gdje se začinje i rađa smislen i radostan osobni život te ambijent koji pomaže i ohrabruje odluke za buduće roditeljstvo i rađanje djece“, istaknuo je mons. Milovan. Upozorio je da se mladi danas boje braka, „današnja kultura rađa strah od konačnih odluka“, no, nastavio je, „papa Franjo potiče mlade da stupe u brak, on mladima često ponavlja *Ne bojte se!* U Svetome pismu čak se 365 puta ponavlja *Ne bojte se*, dakle za svaki dan u godini“, podsjetio je propovjednik.

Spomenuo je i ove godine ustavljeno Svjetski dan djedova, baka i starijih osoba, „koji su dokaz kontinuiteta života, svjedoci prošlih vremena poveznica s predcima nositelji dragocjenog iskustva i mudrosti“.

„Obitelj je božanska ustanova, sam ju je Bog izmislio i stvorio. Ali baš tu temeljnu stanicu života Crkve i društva danas se tako često dovodi u pitanje te se relativiziralo obiteljsko zajedništvo, bračnu ljubav i vjernost, nerazrješivost i sve-

tost kršćanske ženidbe“, upozorio je mons. Milovan te napomenuo da su „na svima nama vjernicima danas velika odgovornost i poziv: ne dopustiti da egoizam, sebičnost, samodostatnost i tvrdoča srca te pomodarstvo dovedu u pitanje naše ljudske i kršćanske vrednote.“

Obitelj – budućnost naroda

„Društvo i država koji ne znaju prepoznavati obitelj, utemeljenu na bračnom zajedništvu muža i žene, režu granu na kojoj počiva budućnost jednoga naroda“, istaknuo je uz ostalo propovjednik te je još jednom naglasio da nam Sveta obitelj te Majka Božja i sveti Josip u svojim roditeljskim ulogama trebaju biti uzor u našim obiteljskim odnosima.

Zaključio je potaknuvši sve na molitvu „danasa ovdje u Trsatskom svetištu neka Marija Kraljica obitelji i sveti Josip pomognu svojim zagovorom sve naše obitelji, da bi ustrajale na putu vjere, nade, ljubavi, zajedništva te u našim sredinama promicale civilizaciju ljubavi i života“.

Po završetku misnoga slavlja hodočasnici su, predvođeni klerom, otišli se u crkvu pokloniti liku Majke Božje Trsatske.

25. jubilarno hodočašće pješice

I ove je godine skupina hrabrih krenula, po 25. put, pješice prema Trsatu. U četvrtak, 2. rujna 2021. nakon mise i hodočasničkoga blagoslova u podne u samostanskoj crkvi pazinske Franjevačkog samostana Marijina Pohodenja pedesetak hodočasnika pješaka krenulo je put Trsata kako bi za dva dana stigli pješačiti šezdesetak kilometara poljskih i brdskih staza. Prve su večeri prespavali u crkvi Gospe Karmelske u selu Opatija na boljunskom području. Drugoga dana uspeli su se preko Učke, preko Poklóna, gdje su se kao i brojne generacije tijekom povijesti poklonili Gospoj Trsatskoj pri prvom pogledu na Rijeku i područje onkraj Učke. Druge ih je večeri ugostila Župa Matulji, a u subotu su se, nakon uspona Trsatskim stubama, pridružili svim ostalim hodočasnicima na zajedničkom misnom slavlju. Hodočasnike pješake i ove je godine vodio vlč. Darko Zgrabić kojemu je ovo bilo 23. pješačenje, a hodočasničko mu je društvo u znak zahvale, prigodom ovogodišnjeg jubilarnog hodočašća, poklonilo sat u obliku Istarskoga poluotoka s označenom rutom hodočašća.

(G. Krizman)

Obilježena 75. obljetnica mučeništva bl. Francesca Bonifacia

Usubotu, 11. rujna 2021. u Krasici svećanim je misnim slavljem u župnoj crkvi sv. Stjepana obilježena 75. obljetnica mučeništva bl. Francesca Bonifacia, svećenika i mučenika, revna pastira Božjega puka, kojega su 11. rujna 1946., na putu između Grožnjana i Krasice, oteli pripadnici tadašnje tzv. narodne straže i otada mu se gubi svaki trag. Prema svjedočanstvima te je noći mučen i ubijen. Beatificiran je u listopadu 2008. kao mučenik „in odium fidei“.

Misno je slavlje u župnoj crkvi sv. Stjepana u Krasici, posljednjoj blaženikovoj župi, predvodio kancelar Porečke i Pulsko biskupije mons. Sergije Jelenić, uz koncelebraciju porečkoga župnika i dekana preč. Milana Zgrablića te župnika domaćina Miroslawa Paraniaka.

Mons. Jelenić u prigodnoj je homiliji podsjetio da nam povijest svjedoči o mnogim progonstvima Crkve i nebrojenim žrtvama, no, napomeno je, „Crkva je nakon svakog progona u povijesti bivala sve snažnija, brojnija, djelotvornija. Ostvarivale su se riječi: ‘Krv mučenika sjeme je novih kršćana.’“

Propovjednik je o don Bonifaciu istaknuo da je bio „miran, skroman i jednostavan službenik Boga u služ-

bi ljudima. Brinuo se za duhovno dobro svih svojih župljana, propovijedao, dijelio sakramente, poučavao djecu, okupljaо mlade, pomagao siromahe, posjećivao bolesne... On je volio te ljude i oni njega. Danomice se za njih Bogu molio.“

„Ali lokalnim moćnicima onoga vremena ipak je smetao, i to previše. Odlučili su maknuti ga –ubit. I to su učinili, ugrabili ga, mučili i do danas se ne zna gdje je njegov grob, ako ga ima. A tek je bio navršio 34. godinu života!“ rekao je mons. Jelenić te je istaknuo da blaženik „nije nestao, nego zauvijek živi s Onim u koga je uvijek vjerovao i za koga je ovdje svjedočio.“

Zato su i za nas ohrabrenje i poticaj riječi iz Prve poslanice svetoga Petra apostola: „Morali i trpjeli zbog svoje pravednosti, blago vama! No, ne bojte se njihova zastrašivanja i ne plašite se! Naprotiv, Gospodin – Krist neka vam bude svet, u srcima vašim, te budite uvijek spremni na odgovor svakomu koji od vas zatraži obrazloženje nade koja je u vama; ali blago i s poštovanjem, dobre savjesti,... Ta uspješnije je trpjeti, ako je to Božja volja, čineći dobro, nego činiti zlo“, citirao je mons. Jelenić.

Propovijed je zaključena ohrabrujućim riječima: „Blaženi Francesco i danas s neba moli za ovu župu, za Crkvu, za sve koji, poput njega, žele u svom životu slijediti Krista. On nam je zagovornik. A nas neka nikakva progonstva, ni iskušenja ne obeshrabre jer, ako želimo biti Kristovi, morat ćemo prihvati svoj križ – mučeništvo. Odricati se mnogo čega u korist drugoga, biti strpljiv kad nas pogrešno optužuju, poniziti se, služiti drugima, pomagati, tješiti, opravštati svima. Krist sam u Evandželju govori: Hoće li tko za mnom, neka se odreče samoga sebe, neka danomice uzima križ svoj i neka ide za mnom. Dakle, bez križa nema spasenja, ali na životnom putu s nama je Isus Krist.“

S obzirom da se radi o dvojezičnom području kancelar je u drugome dijelu prigodno na talijanskom jeziku pročitao posljednju homiliju koju je don Francesco izrekao u toj crkvi 1. rujna 1946. U toj homiliji blaženik naglašava djelatnu ljubav prema bližnjemu kao najvažniji uvjet za spas duše.

Na kraju mise župnik je predstavio novo biskupijsko knjižno izdanie, zbirku blaženikovih meditacija „S evanđeljem u ruci“, knjižicu koja je tom prigodom podijeljena svim prisutnima. Ove su godine po drugi put iz Poreča stigli hodočasnici pje-

šaci prešavši 30 kilometara. Krenuli su primivši hodočasnički blagoslov nakon jutarnje mise u porečkoj katedrali.

Novost je ove godine bio Moltveni hod „Posljednja staza bl. Bonifacia“, od Grožnjana do Krasice, s raznim sadržajima za koje se uvelike angažiralo lokalno stanovništvo. Htjelo se tim molitvenim hodom simbolično obilježiti posljednju ovozemaljsku stazu kojom je kročio bl. Francesco. Naime, otet je vraćajući se kući u predvečerje 11. rujna 1946. iz Grožnjana gdje je bio otiašao u posjet i na ispovijed kod kolege

svećenika Giuseppea Rocca. Nakon hodočasničke molitve u grožnjanjskoj župnoj crkvi sv. Vida, Modesta i Kresencije, hodočasnici su izmolili pobožnost Krunice. Došavši kod spomenika na mjestu gdje je posljednji put viđen don Francesco, prigodno je scenski pročitan dijalog iz svjedočanstva o posljednjim trenutcima i njegovu ubojstvu, zapis je iz *Positio super martyrio*, službenih dokumenata i svjedočanstava temeljem koji je beatificiran. Ondje su se u molitvi hodočasnicima pridružili i žitelji okolnih zaseoka, jedna je starija gospođa prenijela iskaz svoje pokojne majke koja je bila očevidac odvođenja don Francesca. Lokalno se stanovništvo i na druge načine uključilo u inicijativu molitvenoga hoda, uz ostalo i košnjom originalne staze gdje je otet, kako bi hodočasnici upravo na tome mjestu mogli uputiti Bogu svoje zazive uz njegov zagovor.

Angažiranje lokalnih vjernika danas, nekoliko generacija kasnije, dokaz je da je ovaj revni pastir duša obavljao svoju službu na pravi način, da je njegovo mučeništvo autentično svjedočanstvo, koje i desetljećima kasnije dovodi ljudi Bogu.

(G. Krizman)

Blaženi Francesco Bonifacio – 75 godina od mučeničke smrti

Sjećanje na don Francesca Bonifacia još je uvijek živo, i 75 godina od njegove mučeničke smrti (11. rujna 1946.), u obiteljima, zajednicama, u mjestima gdje je obavljao svoju službu. Vjerujem da se s vremenom, posebno ovih posljednjih godina, i povećao interes za poznavanjem događaja mučeništva ovoga mladog i svetog svećenika, i to ne samo u Tršćanskoj biskupiji, već i u susjednim biskupijama: u Porečkoj i Pulskoj, Koparskoj biskupiji. Razlog je tome želja za ponovnim otkrivanjem dubine njegove duhovnosti, njego-

ve ukorijenjenosti u Božjoj riječi, a istovremeno, njegova želja za blizinom svojem narodu, gotovo nagovještavajući neke smjernice Drugoga vatikanskog sabora, na što ukazuje Apostolska konstitucija *Gaudium et spes*.

Don Francesco se povezao s ljudima u njihovu svakidašnjem životu, koji se sastojao od teška rada u polju, sjetve i žetve, uвijek oslanjajući se na Božju providnost. Odlazio je u najudaljenije zaseoke svoje kapelaniјe Gardoši – Krasica, u Lozare, Puntu, Baredine, za poučavanje djece u vjeri, a dolazili bi

tamo i odrasli, bila je to prigoda da i njih uključi u poučavanje.

Nakon odlaska don Francesca kapelaniјa Krasica bila je dulje vrijeđe bez stalnoga svećenika. Tek bi u rijetkim slučajevima došao slaviti sv. misu župnik iz Buja ili zamjenik župnika iz Grožnjana. Međutim, ljudi sa sela nastavili su se sastajati u crkvi, posebno nedjeljom za vrijeme večernje molitve ili za molitvu Krunice, održavajući na taj način kontinuitet kršćanskoga života, pa i bez prisutnosti svećenika, dok su mlađi odlazili u Buje, Grožnjan na nedjeljnu misu. Vrlo su ih često

nadzirali i slijedili oni koji su imali zadatku istrgnuti Boga iz ljudskih srca. Ukratko, nije se ostvarilo ono što je o don Francescu odlučeno na sastanku Komunističke partije: *bolje je ubiti pastira, tako će se stado raspršiti.* No, stado se nije raspršilo. Štoviše, to se stado održalo do danas, čak i ako je riječ o drugoj generaciji. To je znak da je sjeme Riječi koje je posijao don Francesco palo na plodno tlo i dalo je ploda.

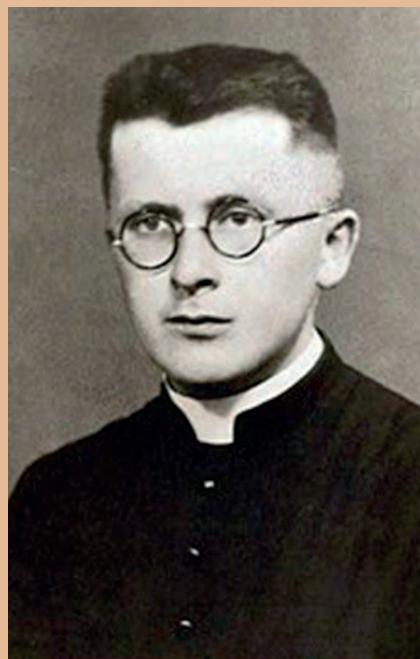
Nije moguće prisjetiti se don Francesca Bonifacija bez govoru o milosrđu, o dobročinstvu i o oprostu na kojem bi mnogo puta zastajao u osobnim razmišljanjima, homilijama i raznim liturgijskim prigodama te svojim pastoralnim djelovanjem, koje je doživjelo potpuno ispunjenje u trenutku mučeništva. Spomenimo i neka djela milosrđa don Francesca u vrlo teškim vremenima i nadasve opasnim po njegov život: spasio je djevojčicu iz ruševina bombardirane kuće, vodio je pogreb mnogim piginulima, bez razlike, spasio je selo od osvete Nijemaca. Sve je to za don Francesca jednostavno predstavljalo življenevanje Evanđelja milosrđa u praksi, a na ljude su ove geste ostavile dubok trag u njihovu životu i sjećanje na njihova svetog svećenika ostaje živo.

No, ono što je posebno označilo njegov život, bio je čin milosrđa i dobročinstva koje je ponudio u tre-

nutku mučeništva: oprost svojim ubojicama. U svojoj posljednjoj homiliji koja se nalazi u njegovim bilježnicama propovijedi (1. rujna 1946.), govoreći o ozdravljenju gluhonijemog, don Francesco prisjetio se koliko smo puta duhovno gluhi i nijemi na pozive Gospodina. U toj homiliji govorи o milosrđu, ljubavi prema bližnjemu: *Tko ima dvije haljine, neka da jednu onome tko nema; isto neka učini s hranom. Eto materijalne milostinje. Potom neka čini dobro onima koji mrze, koji progone, koji kleveću. Eto duhovne milostinje, oprost. I čini kao što je činio Isus: voli svojeg izdajicu kojega naziva prijateljem, voli one koji su ga raspeli, za njih traži oprost od nebeskog Oca.*

Samo nekoliko dana kasnije ovo postaje dramatično iskustvo za don Francesca, proživljeno u mučeništvu. Te oproštajne riječi koje je izgovorio čak triput, prije svega – neka nam Bog svima oprosti – vrhunski su znak njegova darivanja Gospodinu i, ujedno, oprost svojim ubojicama.

Stoga je oprost koji je don Francesco svjesno ponudio u posljednjem trenutku svojega života urođio plodom. Postoji nekoliko znakova pokajanja koji su obilježili posljednje trenutke života onih koji su bili odgovorni za njegovo ubojstvo. Nije na nama da sudimo:

Gospodin ima plan za svakoga čovjeka. Trebamo samo otvorena srca prihvati znakove.

I to me podsjeća na ono što mi je često poručivao Giovanni Bonifacio, don Francescov brat: *Mario, kad govariš ili pišeš o mojem bratu, nikad ne govari zlo o onima koji su ga povrijedili, jer on im je oprostio i mi članovi obitelji također smo im oprostili.* Važna lekcija vjere proživljena u svakidašnjem životu.

Posljednje, ali ne i manje važno: često se neprimjereno čulo da je don Francesco Bonifacio proglašen blaženim zbog svoje svete smrti, svojega mučeništva. Znamo da to nije slučaj. Don Francesco je priznat kao svetac zbog običnosti svojega života, ne samo zbog izvanredne prirode svoje smrti. Zapravo, u svojem kratkom, ali intenzivnom životu, uspio je dosljedno utjeloviti svoju vjeru i kršćanske vrline.

Don Giuseppe Rocco, grožnjanski župnik, posljednja osoba koja je susrela don Francesca, često je isticao da i mi moramo otkriti trajnu Božju prisutnost na našoj zemlji i u našem životu, poput blaženoga Francesca, mučenika – svjedoka vjere.

U Trstu 25. srpnja 2021.
MARIO RAVALICO

Blažena Djevica Marija od Krunice

Podrijetlo blagdana

Blagdan Blažene Djevice Marije od Krunice ima svoju daleku prošlost, a vezuje se uz osmanlijska osvajanja u 16. st. Kako je, naime, prodor Turaka u Europu u to vrijeme bio vrlo snažan, papa Pio V. 1569. god. pozvao je sav kršćanski svijet na molitvu Krunice, kako bi se po utjecanju Majci Božjoj i njezinu zagovoru obranilo kršćanstvo od islamskoga utjecaja.

Osim poticaja na molitvu Papa je poduzeo i konkretnе korake, odnosno ujedinio je neke sredozemne zemlje (Papinska Država, Španjolska, Mletačka Republika, Sicilija, Genova, Napulj, neka vojvodstva, te malteški vitezovi) i osnovao tzv. Svetu ligu, kojoj je bio cilj suprotstaviti se osmanlijским osvajanjima. U mletačkoj se mornarici spominju i galije s Krka,

Cresa i Raba, Šibenika, Trogira, Hvara i Kotora.

Sveta liga zajedničkom se pomorskom flotom (preko 200 galija i 100 drugih brodova) suprotstavila Turcima kod mjesta Lepanta, na sjevernoj obali ulaza u Korintski zaljev. Odlučujuća se bitka zbitila 7. listopada 1571. god., a tada je kršćanska vojska pod vodstvom Don Juana Austrijskoga, polubrata španjolskoga kralja Filipa II., nadmoćno pobijedila tursko brodovlje.

Iako je turska flota bila brojem snažnija, kod Lepanta je doživjela katastrofalni poraz, odnosno tada je poginulo 25 000 njihovih vojnika, zaplijenjeno, nasukano ili izgorjelo 175 galija i 20 drugih brodova i zarobljeno 15 000 vojnika i mornara. Tada je poginulo 8000 kršćana, a uništeno je 15 brodova Svetе lige. Ta je pobjeda označava-

la kraj turske pomorske prevlasti na Sredozemlju.

U zahvalu za tu pobjedu papa Pio V. 7. listopada proglašio je blagdanom Gospe od Pobjede. Nešto kasnije – 1573. god. – papa Grgur XIII. želi još više istaknuti značenje pobjede moljenje Krunice i Gospinu zaštitu, pa mijenja naziv blagdana u blagdan Svete krunice, dok će papa Pavao VI. 1969. god. i taj naziv promijeniti u blagdan Blažene Djevice Marije od Krunice, koji se u narodu naziva Gospa od Krunice, Gospa od Ružarija, Gospa Ružarica ili Kraljica svete krunice.

Pobožnost Krunice

Početkom 12. stoljeća na Zapadu širila se praksa recitiranja molitve Zdravomarije. Od te molitve bio je poznat i recitiran samo njezin prvi dio, anđeoski pozdrav i Elizabetin

blagoslov. Tek pred kraj 15. stoljeća, kada se raširio običaj moljenja Zdravomarije, bilo je pridodano izgovaranje imena Isus i završni amen.

Njemački kartuzijanac Henrik Kalkar (1328. – 1408.) podijelio je 150 Zdravomarija na 15 desetki, između kojih je umetnuo molitvu Oče naš. Nekako u isto vrijeme nastaje legenda o nastanku Krunice od strane svetoga Dominika, utemeljitelja Reda dominikanaca, koju je osobito širio njegov subrat Alan de la Roche.

Prvi dokument koji potvrđuje postojanje ili pokušaj da se ujedini molitva ponavljanja Zdravomarija s meditacijama otajstava uzetih iz Biblije, dolazi iz 15. stoljeća. Između godine 1410. i 1439. kartuzijanac iz Kôlna, Dominik Pruski, predlaže jednu novu formu prema kojoj je moljenje Zdravomarija svedeno na 50 puta, ali je svakoj molitvi Zdravomarije pridodan određeni odlomak Evandelja. Ti su odlomci bili raspodijeljeni tako da ih je 14 razmatralo Isusov život prije početka javnoga djelovanja 6 njegovo javno djelovanje, 24 njegovu muku i smrt te ostalih 6 Isusovo uskrsnuće, slavu i krunjenje Marijino. Ovakav način razmatranja otajstava spasenja dovest će i do podjele na tri velika otajstva: radosno, žalosno i slavno. Osobito

u 15. stoljeću ova će vrsta molitve doživjeti svoj veliki procvat.

Nakon što se ova pobožnost jako raširila među vjernicima, osjetila se potreba da se još oblikuje u smislu pojednostavljinjanja. Godine 1521. dominikanac Alberto da Castello sveo je ova otajstva na njih 15, na način da ih je formulirao tako da bi se oni razmatrali u obliku kratka teksta ili bi se jednostavno ponavljali kratki zazivi iza svakoga moljenja prvoga dijela Zdravomarije. Mnoga marijanska bratstva širom tadašnje Europe rado su prihvatile ovu pobožnost. Povodom dvadeset pete obljetnice svojega pontifikata, 2002. g., papa Ivan Pavao II. uveo je četvrtotu otajstvo pod nazivom Otajstvo svjetla.

Danas je tako molitva Krunice podijeljena u četiri otajstva, a svako od njih sadrži po pet različitih dodataka nadahnutih svetopisamskim tekstovima koji govore o Isusovu i Marijinu životu i proslavi. Uobičajeno je da se Radosna otajstva mole ponedjeljkom i

subotom, Žalosna utorkom i petkom, Slavna srijedom i nedjeljom, a Otajstva svjetla četvrtkom.

Kod moljenja Krunice bitno je zajedno s Blaženom Djevicom Marijom misliti na život i muku, smrt i uskrsnuće Spasiteljevo, a pritom i svojim mislima i svojim riječima slaviti Boga. Tako po Marijinu primjeru postajemo dionicima života, muke i slave Gospodinove, a to je bit svake prave i ponizne molitve. Zato s pravom možemo reći da je Krunica molitva kakvu je Krist zapovjedio, kakvu je sv. Pavao propovijedao i kakvu je Crkva uvijek molila.

U Istri, odnosno Porečkoj i Pulskoj biskupiji, Gospa od Krunice osobito se časti u Trvižu, u istoimenoj župi, te u Kanfanaru.

(Priredio David Gortan)

Gospe od Zdravlja

Stih po stih
skroman i tih
slažem u kitice
u čast Blažene Djevice,
kao mirisne latice male
što su pod njezinim nogama cvale...
Pjesme moje su bez tajne,
poput molitve ustrajne,
one su ponizne i bez buke,
koje polažem, Gospe od Zdravlja,
u tvoje svete ruke,
u času radosti,
i napose muke,
moli za nas grešne ljude
potrebne zdravlja
tijela i duše,
Santa Maria della Salute!

Umag, 28. kolovoza 2021.

Vinka Tokić Burolo

Papa u Mađarskoj: Zajedno iz pustinje mržnje prema domovini zajedništva

„Bog otaca uvijek otvara nove puteve. Kao što je pustinju pretvorio u put prema Obećanoj zemlji, tako nas želi povesti iz suhih pustinja mržnje i ravnodušja u željenu domovinu zajedništva.“ Riječi su ovo iz govora pape Franje na susretu s predstavnicima Ekumenskoga vijeća Crkvi i s nekoliko židovskih zajedница, održanom u Muzeju umjetnosti u Budimpešti.

Monumentalni lančani most u Budimpešti nadahnuo je govor pape Franje upravljen predstavnicima Ekumenskoga vijeća Crkvi i nekim židovskim zajednicama u Mađarskoj kako bi opisao ekumenski put zajedništva. Riječ je o putu koji je katkada težak, ide uzbrdo, ali s kojim se suočavaju hrabro i s mnogo dobre volje. Poznati most simbol je i jedinstva. On povezuje dva dijela grada. Međutim, ne stapa ih zajedno, nego ih povezuje – primjetio je Papa. Takve trebaju biti veze među nama. Svaki put kada se pojavi na past za asimilacijom drugoga, nije se gradilo, nego uništavalo, jednako kao kada se željelo getoizirati, umjesto integrirati. Koliko se puta dogodilo u povijesti! Moramo biti pozorni i moliti da se to više ne dogodi. Zato je potreban pozitivan zajednički rad te zauzimanje u zajedničkom promicanju odgoja za bratstvo. Most nas opet uči: podupiru ga veliki lanci sastavljeni od brojnih karika. Mi smo te karike, i svaka je bitna. Zbog toga ne možemo više živjeti u sumnji i neznanju, udaljeni i nesložni – napomenuo je papa Franjo te spomenuo duhovni centar te zemlje u srcu Europe, odnosno opatije Pannonhalma. U tom je benediktinskom samostanu, utemeljenom 996. godine, prije tri mjeseca, na tragu ekumenskoga dijaloga održan susret na kojemu je sudjelovao i kardinal Kurt Koch,

predsjednik Papinskoga vijeća za promicanje jedinstva kršćana. Taj je susret bila prilika za zajedničku molitvu i zauzimanje za milosrdna djeła, što je najkonkretniji put prema punom zajedništvu. Spomenuvši zajedničkoga oca u vjeri, Abrahama, Papa je pohvalio napore u rušenju zidova odvajanja iz prošlosti. Židovi i kršćani – kazao je – u drugomu više ne želite vidjeti stranca nego prijatelja; ne više protivnika nego brata. To je promjena pogleda blagoslovjenoga od Boga; obraćenje koje otvara nove početke, pročišćenje koje obnavlja život.

Bog otaca uvijek otvara nove puteve. Kao što je pustinju pretvorio u put prema Obećanoj zemlji, tako nas želi povesti iz suhih pustinja mržnje i ravnodušja u željenu domovinu zajedništva. (...) Mislimo na Abrahama koji je ostavio dom, rodbinu i domovinu. Tko nasljeđuje Boga, pozvan je ostavljati iza sebe. Od nas traži da ostavimo iza sebe nerazumijevanje iz prošlosti, umišljenost da smo mi u pravu, a drugi u krivu, kako bismo zajedno išli prema njegovu obećanju mira jer Bog uvijek ima namjere mira, nikada nesreće – istaknuo je Papa. Most povezuje dva dijela te tako podsjeća na temeljni pojam Svetoga pisma, na savez. Bog saveza traži od nas da ne popuštamo logici izolacije i jednostranih interesa. Ne želi saveze s nekim na štetu drugih, nego ljudi i zajednice koji su mostovi zajedništva sa svima – napomenuo je papa Franjo te istaknuo: „U ovoj zemlji vi, koji predstavljate većinske religije, imate zadaću stvarati uvjete kako bi se vjerska sloboda poštovala i promicala za sve. Imate također važnu ulogu u odnosu na sve ljudе, da nitko ne može reći kako s usana Božjih ljudi dolaze riječi koje dijele, nego samo poruke otvorenosti i mira. U svijetu

koji je izmučilo previše sukoba, to je najbolje svjedočanstvo koje moraju dati oni koji su primili milost da upoznaju Boga saveza i mira. Lančani je most najpoznatiji, ali i najstariji u Budimpešti. Mnoge su generacije prešle preko njega. On tako poziva da se prisjetimo prošlosti. Naći ćemo tamo trpljenje i tamu, nerazumijevanja i progone, ali idući do korijena, otkrit ćemo veću zajedničku duhovnu baštinu. To je blago koje nam omogućuje izgraditi zajedno drugaćiju budućnost“ – napomenuo je papa Franjo. Primjetivši potom kako su naši putevi vjere sjeme koje se pretvara u podzemne korijene koji jačaju sjećanje i daju da nikne budućnost, istaknuo je da to od nas traži Bog naših otaca jer Bog čeka negdje drugdje, čeka upravo u dnu svega. Tamo gdje su korijeni (R. M. Rilke, Wladimir, slikar oblakā). „U visinu se dolazi jedino ako smo duboko ukorijenjeni. Ukorijenjeni u slušanju Svevišnjega i drugih pomoći ćemo našim suvremenicima prihvati se i voljeti. Jedino ako budemo korijeni mira i klice jedinstva, bit ćemo vjerodostojni u očima svijeta koji nas gleda čeznući da procvjeta nada“ – rekao je na kraju papa Franjo.

(Vatican News – aa)

Papa: Poput sv. Ćirila i Metoda Crkva treba pronaći „novu abecedu“ naviještanja vjere

SLOVAČKA Papa Franjo susreo se s biskupima, svećenicima, redovnicima i katehetama u katedrali sv. Martina u Bratislavi drugoga dana apostolskoga pohoda Slovačkoj. Prisutnima je naglasio kako Crkva mora biti bliska ljudima kako bi upoznala njihove potrebe i očekivanja, a to može učiniti u slobodi, kreativnosti i dijalogu.

Ovdje sam kako bih slušao iskustva, pitanja, želje i nade ove Crkve i zemlje. Tako je bilo s prvom kršćanskim zajednicom koja je bile jednodušno postojana u molitvi, rekao je Papa, ističući kako se u njihovu prisustvu osjeća kao među braćom.

Ljepota skromne Crkve

Sveti Otac napomenuo je kako je iznad svega potrebna Crkva koja može zajedno koračati životnim stazama, uzdižući živi plamen Evandželja. Crkva nije samodostatna tvrđava koja s visoka gleda na svijet. Ona je zajednica koja nastoji privući ljude Kristu radošću Evandželja. Crkva, kazao je, mora biti skromna poput Isusa koji se lišio svega i postao siromahom kako bismo mi bili bogati. Papa je istaknuo ljepotu skromne Crkve koja ne stoji podalje od svijeta, već živi svoj život u svijetu te je spremna dijeliti i razumjeti probleme, nade i očekivanja ljudi. Tako će izbjegći samodostatnost jer središte Crkve nije Crkva. Moramo uroniti u stvaran život ljudi i upitati se koje su njihove duhovne potrebe i očekivanja, što očekuju od Crkve, naglasio je Papa. Nastavljujući misao, Sveti je Otac naglasio kako je odgovor sažet u trima riječima: sloboda, kreativnost i dijalog.

Pripremite ljude za zreo i slobodan odnos s Bogom

Bez slobode nema ni pravoga čovjekoljublja jer su ljudska bića stvorena slobodna kako bi bila slobodna, rekao je Papa. Podsjetivši na tragične događaje slovačke povijesti, kazao je kako kada se slobodu kršilo i zatiralo, tada se i čovjeka srozavalо te je ubrzo uslijedilo nasilje i kršenje prava. Sloboda, poru-

čio je, nije nešto što nastane odjednom. Ona je uvijek proces koji se neprestano treba obnavljati. U tom kontekstu nije dovoljno biti izvanjski sloboden ili u društvenim strukturama kako bismo uistinu bili slobodni. Sloboda zahtijeva osobnu odgovornost za odluke, razlučivanje i ustrajnost. Ponekad je lakše ne dopustiti da nas izazove konkretna situacija i nastaviti činiti ono što smo oduvijek činili, bez prevelikoga uključivanja, bez rizika odlučivanja. Radije bismo nastavili činiti ono što su drugi ili javno mnjenje odlučili za nas.

To se može događati i u Crkvi gdje bismo ponekad radije htjeli da je sve jasno definirano umjesto da budemo kršćani i odrasle osobe koje promišljam, savjetuju se sa savješću i dopuštaju izazove. Kako u duhovnom životu, tako u životu Crkve može postojati napast traženja lažnoga mira koji nas tješi, radije nego gorljivost Evandželja koje nas izaziva i preobražava. Crkva koja nema mesta za pustolovinu slobode, čak i u duhovnom životu, može postati kruta i zatvorena u sebe. Neki su ljudi na ovo možda naviknuti. No mnoge druge, posebno mlađe generacije, ne privlači vjera koja ih lišava nutarnje slobode, Crkva u kojoj svi moraju jednakom misliti i slijepo poslušati, upozorio je. Sveti Otac pozvao je posebno biskupe i svećenike neka pripreme ljude za zreo i slobodan odnos s Bogom. Potaknuo ih je neka oslobode ljude krute religioznosti. Ne bi se trebali osjećati preopterećenima, već bi svatko trebao otkrivati slobodu Evandželja postupno ulazeći u odnos s Bogom, uvjereni kako mogu pred njega staviti svoju povijest i boli bez straha od pretvaranja ili potrebe da se zaštite. Naviještanje Evandželja neka bude oslobođanje, a ne tlačenje, rekao je.

Pronaći novu „abecedu“ naviještanja vjere

Govoreći o kreativnosti, Papa se pozvao na djelovanje sv. Ćirila i Metoda. Oni nas uče kako evangelizacija nikada nije puko ponavljanje prošlosti.

Radost Evandželja uvijek je Krist, ali načini naviještanja tijekom vremena i u povijest mogu biti različiti. Kao što su sv. Ćiril i Metod izumili novu abecedu kako bi preveli Bibliju, liturgiju i kršćanski nauk, tako Crkva mora pronaći novu „abecedu“ kojom će naviještati vjeru ljudima u Europi, rekao je Papa. Kreativnost je potrebna i u pastoralu i propovijedanju, istaknuo je Sveti Otac. Ponovno je pozvao na promišljanje o homilijama. Pomislimo na vjernike koji moraju čuti homilije od 40 ili 50 minuta, o temama koje ne razumiju i koje ih se ne tiču. Molim vas, dobro razmislite o tome kako pripremiti homiliju jer je to susret s ljudima, rekao je te ih potaknuo neka se nadahnu biblijskim tekstom. Ćiril i Metod bili su optuženi za herezu jer su se usudili prevesti jezik vjere. To je ideologija koja proizlazi iz napasti uniformiranja. No, evangelizacija je proces inkulturacije, naglasio je Papa.

Rane mogu dopustiti ulazak Božjeg milosrđa

Crkva koja priprema ljude na nutarnju slobodu i odgovornost, koja je kreativna i uranja u povijest i kulturu, također je sposobna za dijalog sa svijetom, s onima koji ispovijedaju Krista, a nisu „naši“, s onima koji se bore s vjerom, čak i s onima koji ne vjeruju, naglasio je Papa. Jedinstvo, zajedništvo i dijalog uvijek su krhki, osobito u kontekstu bolne povijesti. Ali rane mogu postati i otvori koji, poput Kristovih rana, dopuštaju ulazak Božjega milosrđa. Sveti se Otac također prisjetio i slovačkoga kardinala Koreca koji je bio progonjen, uhićen i osuđen na prisilan rad. Kada je kardinal došao u Rim povodom Velikoga jubileja 2000., u katakombama je zapalio svijeću za one koji ga progone, moleći za njih. Ovo je Evandželje! Raste u životu i povijesti u skromnoj i strpljivoj ljubavi, rekao je. Papa je zaključio govor poticajem neka svi ustraju na putu u slobodi Evandželja, u kreativnosti vjere i dijalogu koji izvorima u Božjem milosrđu. (Vatican news – ps)

Papa: Evangelizacija zahtjeva slušanje, zanos i kreativnost

Slušanje, zanos i kreativnost, odlike su koje je papa Franjo istaknuo primivši u audijenciju odgovorne u povjerenstvima za katehizaciju biskupskih konferencija Europe, okupljene na susretu pod naslovom „Kateheza i katehisti za novu evangelizaciju“, koji je organiziralo Papinsko vijeće za promicanje nove evangelizacije. Kateheza je tradicija, napomenuo je Papa, ali treba biti živa, a ne povijesni nalaz

Na početku govora papa Franjo se spomenuo svojega, prije dva dana završenoga, apostolskog putovanja, i posebno Medunarodnoga euharistijskog kongresa u Budimpešti, kako bi istaknuo da se upravo u euharistijskom otajstvu nalaze snaga i poticaj za naviještanje evanđelja.

Papa je prisutne upozorio na susret s drugim, na slušanje o njegovu životu i njegovoj stvarnosti. Valja znati slušati ljude kojima se naviješta; slušati njihovu kulturu, povijest; to ne valja činiti površno, misleći na unaprijed pripremljene odgovore. Govorim o odgovorima – dodoa je – ali bojim se katehistā s unaprijed pripremljenim srcem, licem i ponašanjem. Valja uistinu slušati i usporediti te kulture, izražavanje, i ponajviše, ono neizgovorenno, ne-

izrečeno, s Božjom Riječju, s Isusom Kristom, živim evanđeljem.

To je – prema Papinim riječima – najhitnija zadaća Crkve u europskim narodima. Velika kršćanska tradicija kontinenta ne smije postati povijesni nalaz, inače više nije tradicija. Tradicija, ili je živa, ili nije tradicija, a kateheza je tradicija, ali živa, od srca do srca, od uma do uma, od života do života. Dakle, imamo biti zaneseni i kreativni, uz poticaj Duha Svetoga. Katedeta dopušta da ga dirne stvarnost koju nalazi te velikom kreativnošću prenosi evanđelje; ili nije katedeta – napomenuo je Papa.

Isusove riječi „Idite u grad“, iz Matejeva evanđelja, potaknule su papu Franju da podsjeti kako su kršćani pozvani susresti se s ljudima zauzetima svojim svakodnevnim obvezama, jer kateheza – kako stoji u Direktoriju za katehezu – nije apstraktno prenošenje teorijskih spoznaja koje valja zapamtiti kao da je riječ o matematičkim ili kemijskim formulama. Ona je iznad svega naviještanje uskrsloga Isusa Krista koji te voli i nikada ne napušta. Taj glavni navještaj ne smije nas nikada naći umorne, ni jednolične u različitim fazama katehetskoga hoda – istaknuo je Papa.

Službu katehete ustanovio je – kako je rekao – kako bi kršćanska zajednica osjetila potrebu pobuditi to zvanje, te istaknuti veći zanos za prenošenje vjere. Katedete su svjedoci koji se stavlju u službu kršćanske zajednice, kako bi poduprli bolje upoznavanje vjere u konkretnom svakodnevnom životu. To su osobe koje ne posustajući naviještaju evanđelje milosrđa; osobe sposobne uspostaviti potrebne veze prihvata i blizine.

Papa Franjo se spomenuo i susreta s biskupima, svećenicima i redovnicima, u katedrali u Bratislavi, kada je istaknuo da evangelizacija nije nikada samo ponavljanje povijesti, a spomenuo je i svete evangelizatore Ćirila i Metoda, kao i Bonifacija. Oni su kreativni svetci zahvaljujući Duhu. Otvorili su nove puteve, izmisliли nove jezike, nove 'abecede', kako bi prenosili evanđelje te za inkulturaciju vjere. Za to je potrebno znati slušati ljude, narode kojima se naviješta; valja slušati njihovu kulturu, njihovu povijest – istaknuo je papa Franjo te na kraju zahvalio tisućama katedeta iz Europe koji pripremaju djecu i mlade na njihovu putu kršćanske inicijacije.

(Vatican News - aa)

Ivan Žan: Glazbena večer povodom doktorata znanosti (kompozicija)

Dana 12. 8. 2021. godine održana je u prostorijama kulturnoga centra Gozdenica u Novalji Glazbena večer maestra Ivana Žana, povodom dobivanja doktorata znanosti iz područja kompozicije, pri Akademiji za glasbo Sveučilišta u Ljubljani. Kao izvođači nastupili su solisti Opere HNK-a iz Splita: Jelena Brnadić – sopran, Vinko Maroević – tenor i Božo Župić – bas. Uz njih su nastupili Gradska zbor Novalja, klapa „Čeprli“ te Budimir Peranić na gitari, velečasni Željko Zec iz Pazina i velečasni Boris Dabo (misionar iz Afrike). Na glasoviru je svirala mr. Borna Barišić iz Splita. Izvedbom je ravnao maestro Ivan Žan. Na programu su bile skladbe Ivana Žana od najranije skladanih („Tamo gdje palme cvatu“, koju su pjevali velečasni Boris Dabo, velečasni Željko Zec i Budimir Peranić, uz pratnju maestra Žana na glasoviru), pa do dijelova oratorija „Babilonsko sužanstvo“ ili pak kantate „Te Deum“, koje su izveli operni solisti. Čuli smo također „Sanctus“ i „Benedictus“ iz Bečke mise te Žanovu „Ave Mariu“ u njihovoj izvedbi. Osobito je publiku ponijela zborska skladba „Ima Boga“ (za koju je stihove napisao prof. dr. Ivan Golub). Klapa Čeprli otpjevala je veoma muzikalno Žanovu skladbu „Sriču nam je čuvala mižerja“.

O Žanovoj oratorijskoj glazbi govorio je prof. Aleksij Škunca. Nabrojio je šest Žanovih oratorija: „Trinaesti učenik“ (na stihove dr. Ivana Goluba), „Babilonsko sužanstvo“ (na biblijski tekst), „Dom Gospodnji“, „Biskup Kvirin“ (izveden u krčkoj katedrali), „Put križa“ (na stihove don Antona Šuljića, snimano na Pasionskoj baštini u Zagrebu, uz 12 vodećih opernih solista iz Zagreba i iz Splita) te oratorij „Ja sam Put, Istina i Život“ (na

biblijske tekstove). Spomenuo je također Žanovu knjigu „Tradicijska pjevanja otoka Paga“, u kojoj je Žan zapisa izvorne, autohtone napjeve otoka Paga (izdanje Matice Hrvatske, Ogranak Novalja).

Tijekom večeri pročitano je pismo prof. dr. Igora Papića, rektora Sveučilišta u Ljubljani: „Iskreno Vam čestitam na prijmu priznanja za značajna umjetnička djela. Nalazimo se u vremenu koje je manje naklonjeno umjetnosti, zato je itekako značajno da imamo Vas, koji svojom predanošću ostvarujete najvišu razinu umjetničkoga stvaralaštva. Zahvaljujem Vam na Vašem doprinosu u razvoju umjetnosti na Sveučilištu u Ljubljani te dalje u slovenskom i međunarodnom prostoru. Žao mi je da Vam zbog epidemioloških razloga priznanje ne mogu udijeliti osobno, na slovenskom prostoru, jer Vaš doprinos zaslužuje osobitu pažnju. Lijepo Vas pozdravljam.“ (prof. dr. Igor Papić, rektor) Prigodno slovo na slovenskom izvorniku pročitala je gospođa Tanita Lovrenčić Crnković, dok su Šime Šugar i Goran Crnković pročitali rektorovo pismo i prigodno slovo povodom dobivanja doktorata znanosti iz kompozicije na hrvatskom jeziku.

Koncertu je nazočio lijep broj slušatelja, među kojima su također bili Žanova obitelj (supruga Dragica, kćeri Lucija i Ana), župnik, velečasni Ranko Papić i gradonačelnik Novalje Ivan Dabo. Pri završetku koncerta maestro je zahvalio najprije dragom Bogu, a onda svojoj obitelji te Gradu Novalji na podršci, kao i svim izvođačima – sudionicima glazbene večeri. Spomenuo je

da piše svoju drugu operu, „Strah i nada“. Koncert je završio izvedbom pjesme „Laudate omnes gentes“ (u Žanovoj obradi) u izvedbi opernih solista i Gradskega zbora.

Ivan Žan član je Hrvatskoga društva skladatelja i Hrvatskoga društva crkvenih glazbenika. Snimio je preko 45 klasičnih djela. Autor je simfonija, koncerata za klarinet, orgulje i simfonijski orkestar, oratorija, misa (za puk, soliste, zbor, orgulje i orkestar), psalma, kantata, komorne glazbe: concertino, klavirske trio, orguljske fuge, preludiji, divertimenta...

Zapisao je i liturgiju Velikoga tjedna te više crkvenih napjeva iz Novalje. Obradio je niz pjesama za zborove i orgulje te za soliste, zborove i simfonijske orkestre. Predavao je glazbu u srednjoj školi te visokoškolskim ustanovama, u Hrvatskoj i u Njemačkoj. Autor je i stručnoga udžbenika „Harmoneilehre“ (Harmonija, udžbenik na njemačkom jeziku za studente glazbe). Objavio je niz stručnih radova o djelima velikih majstora na njemačkom i hrvatskom jeziku. Također je djelovao kao zborovod i orguljaš u Njemačkoj. Održao je niz stručnih predavanja diljem Njemačke. Po povratku u Hrvatsku više je godina vodio zbor i bio orguljaš u crkvi svete Katarine u Novalji. U Novalji je prije deset godina osnovao Gradska zbor, kojemu je i sada umjetnički ravnatelj.

Ivica Anin

22. izdanje Međunarodnoga orguljskog festivala *Organum Histriae*

Približavajući se srebrnoj obljetnici, 2024. godine, organizatori ističu glavnu namjeru festivala: vratiti orguljama prijestolje kraljice instrumenata i reinterpretirati ga u suvremenosti te raznim inicijativama oživljavati, izučavati i popularizirati vrijednu istarsku orguljsku baštinu.

Ovogodišnje, 22., izdanje Međunarodnoga orguljskog festivala *Organum Histriae* održano je Bujama, Puli, Motovunu, Pazinu i Sv. Lovreču Pazenatičkom od 18. kolovoza do 5. rujna 2021.

Festival *Organum Histriae* u do-sadašnje je 22 godine održavanja, osim izvanrednih glazbenih događanja, realizirao i mnoštvo vrijednih popratnih programa s ciljem populariziranja i podizanja svijesti o potrebi zaštite i obnove orguljske baštine.

Organum Histriae ove je godine održan slijedom zalaganja Pučko-ga otvorenog učilišta Buje-Buie, Udruge za promicanje i očuvanje orguljske baštine *Organum Histriae* iz Pule i *Lifestyle d.o.o.* sa sjedištem u Šišanu.

Nakon što je ovogodišnje izdanje festivala predstavljeno na konferenciji za medije u Bujama 17. kolovoza, dan kasnije, 18. kolovoza, održan je promidžbeni koncert na kojem je nastupio mladi španjolski orguljaš Víctor Manuel Baena de la Torre. Španjolski virtuož nastupio je u Bujama, u župnoj crkvi sv. Servula, na restauriranim povijesnim orguljama G. Callida iz 1791. godine.

U pulskoj katedrali koncertom otvorenja, u srijedu, 1. rujna na velbnim Eisenbarth orguljama započeo je rujanski dio 22. izdanja festivala *Organum Histriae*.

Okupljenima su se na početku obratili pročelnik Županijskoga

odjela za kulturu i zavičajnost Vladimir Torbica, iz Ministarstva kulture pročelnica Konzervatorskoga odjela u Puli za područje Istarske županije Lorella Limoncin Toth te Lena Radunić iz Upravnoga odjela za kulturu i razvoj civilnoga društva grada Pule.

Patrizia Žudetić, Vilma Grazia Žmak, Mateo Škabić, Benjamin Šuran, Letizia Ulika Roce i Anamaria Bukovnik članovi su Festivalskoga ansambla mladih istarskih glazbenika koji su predvođeni producenticom Elenom Roce i uz orguljsku pratnju Krešimira Klarića svojim sjajnim glasovima i izvedbama na raznim instrumentima izveli program pod nazivom „Musica Eterna“.

U Motovunu, u crkvi BDM od Servita, na orguljama Gaetana Callida iz 1797., čiju restauraciju 2006. potpisuje talijanska Premiata Fabbrica Organi F. Zanin, nastupili su Mladen Bonomi i Dubravko Ćepulić Polgar, programom pod nazivom „Blossoming youth“.

U subotu, 4. rujna, u pazinskoj župnoj crkvi sv. Nikole, orguljašica

Ursa Ljuban na orguljama Brondino Vegezzi-Bossi iz 1901. godine i flautistica Lucija Rašeljka Petrač izvele su program „Flûte harmonique“.

Posljednja večer festivala bila je 5. rujna u župnoj crkvi sv. Martina u Sv. Lovreču Pazenatičkom. Na povijesnim orguljama majstora Petra Nakića iz 1735., koje je 2013. godine restaurirala također Premiata Fabbrica Organi F. Zanin, program svečanoga zatvaranja festivala pod nazivom „Il vento che diventa voce“ izveo je talijanski orguljaš Francesco Di Lernia.

Od ovogodišnjih popratnih događanja valja istaknuti izložbu keramičkih skulptura nadahnutih istarskim kraljicama instrumenata, realiziranu u suradnji s Art Studiom Pula pod nazivom „Zvuci zemlje“ koja je otvorena 22. kolovoza u Galeriji Placa u Sv. Lovreču Pazenatičkom te je trajala do 5. rujna.

U četvrtak, 2. rujna održana su dva vrlo zanimljiva vođena stručna obilaska. U suradnji s TZ-om središnje Istre održan je vođeni obilazak Nakićevih orgulja koje se nalaze unutar župne crkve sv. Martina u

Sv. Lovreču Pazenatičkom. To je najočuvanija romanička bazilika u Istri, koja čuva vrijedne povijesne orgulje slavnoga orguljara Petra Nakića iz 1735. godine. Njih je 2013. godine, uz potporu Ministarstva kulture RH, talijanske Regije Veneto i Istarske županije, restaurirala talijanska tvrtka Premiata Fabbrica Organi Cav. Francesco Zanin. To su najstarije, jedine postojeće i funkcionalne orgulje ovoga velikog graditelja u hrvatskom dijelu istarskoga poluotoka. Nakon prošlogodišnjega uspješnog prvog vođenog druženja s kraljicama instrumenata pod geslom 'Prepoznaite svoj registar, postanite orguljaš na pet minuta', ovogodišnji je obilazak započeo na Trgu Placa, na kojem je vodič Ivan Hrastovčak sve prisutne upoznao s poviješću Svetoga Lovreča. Obilazak je nastavljen u župnoj crkvi u kojoj su grupu vodili magistri orgulja Elena Roce i Krešimir Klarić.

Lokacije i instrumenti

Ovogodišnji je koncertni program održan na tri prošlogodišnje i dvije nove lokacije. Naime, kao i lani, oživjele su orgulje Gaetana Callida iz 1791. godine u prekrasnoj baroknoj župnoj crkvi sv. Servula u Bujama koje je prije dva desetljeća sjajno restaurirala talijanska tvrtka Brondino Veggezzi-Bossi, zatim orgulje kultnoga graditelja Petra Nakića iz 1735. godine, koje je 2013. restaurirala tvrtka Premiata Fabbrica Organi F. Zanin u župnoj crkvi sv. Martina u Sv. Lovreču Pazenatičkom te zasad najveće funkcionalne istarske orgulje, Eisenbarth iz 2001. godine, u pulskoj katedrali Uznesenja Marijina o čijem održavanju, u suradnji s tvrtkom Eisenbarth, redovito brine mr. art Eduard Kancelar, profesor orgulja u Glazbenoj školi Ivana Matetića Ronjgova u Puli.

Nakon nastupa 2009. godine festival se ponovno vratio u Moto-

vun. Naime, u crkvi Blažene Djevice Marije od Servita nalaze se vrijedne orgulje Gaetana Callida iz 1797., iako restaurirane 2006. (Premiata Fabbrica Organi F. Zanin), zbog veoma lošega stanja pjevališta i planirane potpune restauracije župne crkve sv. Stjepana nije bilo moguće vratiti orgulje na originalno mjesto. Zbog toga je instrument montiran na privremenu lokaciju, postavljen u kućište i akustiku koja ne dopušta ostvarenje punoga potencijala ovih

većih, 8 – stopnih orgulja. Nažalost, i danas, nakon punih petnaest godina, nalaze se na istoj privremenoj lokaciji.

Druga ovogodišnja sasvim nova festivalska lokacija jest Pazin, i to župna crkva Sv. Nikole u kojoj se nalaze orgulje tvrtke Vegezzi-Bossi iz 1901. godine. Restaurirala ih je 2013. godine Premiata Fabbrica Organi F. Zanin, i u solidnom su svirnom stanju.

(G. Krizman)

TOMISLAV MILOHANIĆ

ČA SI JAČE SPRIGNUT, LAGJE ZVIZDE VIDIŠ

Toči se svir šurle sve pitomi-je, sve milije; narikamiva rub oblaki, ča se zadnji na sun-cizahodu rumenidu. Kadička kolo srca i na milo ubajde šentimente zaprečene i zabjene pod lugon žuji, pota i patimenti. Prije nego je škurna zaklopila libar dana ud mora do montanj, ud val do brigi, on je po kiznakoji bot brojija turnje – špiće ki strše zazgoron, i žeju za vrhi još mu žešće voštare. I svin gušton svi-rija na pastirsku šurlu dokle se svo nebo prosulo zvizdami. Procvitalo nebesko cviče.

Samo iz tega mista na vrh briga moga je, ubračajući se na sve kraje, nabrojiti sedan turnji. Iz tega vrha najboja je višta, najširji kolombari, zeleni i modri, s kraja crleni, na rubu kravavi... Srce me je naširoko rasteglo krela, pronto zletiti na pinu oblaci, na škurinu tempurali; babin pas da priskoči, roson se umije, cvičen se rastače.

Svaki sedmi dan, u nediju Božju, side Šteljo, da štufo tilo utpočine na kamiku vrha, i trud dana stira brbočkajuć šurlon.

*sedan vitri
sedan turnji
na vrh vrha reste glog
rastiže sunce smih
ud Učke do mora
priko bošak
plasin
priko lih

tamo doli poli vruje
zajokna je rog
na montanjah snig se bili
vitri su se uženili
najlipši su zbrali
zjog

da je moći zdignut
niske štope
trde žuje
tepli z čela pot
pod oblake
zgora trnja
karagujov razvezati mot

pak ubajti teple brazde
premasunje
vrh
a kad sunce pojde leći
utpriti srce
dlane
procvitati zdrh*

Jopet mu srce ureste. Nabrojija je sedan turnji. Svakih sedan dan – sedan turnji.

Da li mu se pričinilo? Morebit je zaskreža, zaklima, štuf na groti!? Ze-sne se. Prene ga jokanje roga. Jopet ti glasi roga... iz mladih štajuni živjenja. Tamo doli s poli vruje, z dimbine pi-ska zatuli rog i zbudi starega pastira na vrh vrha Glogovca.

Mora se pojti. Suncizahod krvari...

Pastir Šteljo hip stane i se obazi-re: balegar tače veli brabonjak, svin zlancon riva ga po pozgorici. Deboto do samega vrha ga dotače. I zmakne mu se, samo palac do vrha, potače se jopet po pozdolici. Rabota se ponavlja i ponavlja. Ne fali kuraja! Ne manjka voje!

Šteljo se zamisli dimboko.

Prva se zvizda nažge na nebu.

“Tako i ja cilega života tačen dane, misece, lita, tačen Sunce u sebi, svitlos dotičen. I svaki bot kad rivan do vrha – manjka mi samo malo, lićić, tantin – potombula se moj kuraj, voja i šperanca joprt po pozdolici. I sutra. I prikosutra. Lito za liton. I vik vika. A ja san sve manji pod zvizdami. Ma ništo u meni reste. Morebit svitlavina z dimbine, ki zreće:

“ČA SI JAČE SPRIGNUT, LAGJE ZVIZDE VIDIŠ!”

RUKE SRCA SUNCU

26. KNJIŽEVNI SUSRET BADAVCA 2021.

*„Ti okruni godinu dobrotom svojom,
plodnost niče za stopama tvojim.
Pustinjski pašnjaci kaplju od obilja,
brežuljci se pašu radošcu.
Livade se kite stadima,
doline se pokrivaju žitom:
svagđe klicanje, pjesma.“
(iz Psalma 65 (64))*

Dana 29. 8. 2021., zadnje nedjelje kolovoza, održan je kod legendarnoga izvora Badavce, u središnjoj Istri, 26. Književni susret Badavca 2021., ove godine pod geslom *Ruke srca Sunca*. Pred mnogobrojnom publikom pristiglom iz svih krajeva Istre i iz Rijeke, u prelijepoj prirodi, nastupili su književnici: Zlatko Krilić, Daniel Načinović, Diana Rosandić Živković, Vjekoslava Jurdana, Nada Galant, Avelina Damijanjević Draguzet i Tomislav Milohanić – Slavić. Publiku je uime DHK-a pozdravio aktualni predsjednik Društva Zlatko Krilić, a uime organizatora susreta, Istarskoga ogranka DHK – Pula, domaćin i moderator Tomislav Milohanić.

Prošlo je četvrt stoljeća da je kraj izvora potekla rijeka hrvatske književne riječi – i ca i što i kaj – okupljajući književnike, napose prozaike iz svih krajeva Lijepo Naše. Žubori izvor, i slap i rijeka lijepo riječi. I zato uzdižemo „ruke srca Sunca“!

Na povjesnom smo tragu i slijedimo stope sudionika Istarskoga razvoda – toga znamenitog srednjovjekovnog pravnog spisa, spomenika pismenosti i književnosti – koji datira u daleku 1275. godinu. Pisan troježično: latinski, njemački i hrvatski, u dvama pismima – glagoljica i latinica (u kamenim oblepsicima uokolo izvora uklesani su citati iz toga pravnog, povjesnog, književnog spisa – I tako se vsi ti komuni sjediniše s mirom... Od tu idoše po starem znamenjama do naposred Badavse. I tu je edan velik križ visečen na kamiki... I zato je pravica vapila da se krivica potare...) svjedoči o onom vremenu, o našim prethodnicima, našoj baštini i kulturi. I šalje snažnu poruku i nama današnjima i sutrašnjima, i poslenicima riječi, riči, beside, i Riječi.

Od iskona bje Slovo...

A u Istarskom se razvodu ponavlja biblijska inačica, zaziv:

I tako stvoreno be,

kao potvrda nečeg trajnog i vrijednog.

Usredotočimo se na tri riječi: KRIŽ, PTICA, SUNCE.

KRIŽ je uklesan u živu stijenu (kod vrutka, na razmeđu nekadašnjih komuna motovunskoga i trviškoga), na čvrstu je temelju. Kamen je ukotvljen u zemlju. Zemlju dotiče i ljubi voda. Dotiču se i isprepliću prapočela.

PTICA. Ovaj je kraj raj za ptice, pogotovo za ptice pjevice. Pjev, cvrkut uzdiže se pod nebesklon. Pjev i ples: začetak su i iskon pjesme, prapočelo poezije, magma umjetnosti!

SUNCE (*svjetlo*) u nama, Sunce nebesko iznad nas. *Svetlo vidljivo i nevidljivo, realno i nadrealno, u nama i oko nas. I jedno Svetlo koje nas uvijek čeka.*

U uvertiru susreta uveo je Drago Draguzet čitajući ulomke iz Istarskoga razvoda. Ovaj drevni pravni spis povjesno je vezan uz ovaj kraj i lokalitet je te jedan od poticaja i nadahnuće održavanja ove književne manifestacije.

U središnjem književnom dijelu prvi je nastupio Zlatko Krilić pročitavši priču iz svoje najnovije knjige *Portret Che Guevare* koju je dijelom pisao boraveći na Kubi u kući Ernesta Hemingwaya. Daniel Načinović zaintrigirao je zahvalnu publiku interpretacijom priče o jednoj muhi iz knjige *Bajke*. Ulomak iz svoga romana *Puži slobodo* čitala je Diana Rosandić Živković. Putopisom *U ozdravljenom srcu* nagrađenom na 12. Susretu hrvatskoga duhovnoga književnoga

stvaralaštva „Stjepan Kranjčić“ u Križevcima 2020. godine koji evocira bogatu, prirodnu, književnu i kulturnu baštinu Vinodola predstavila se Vjekoslava Jurdana. Avelina Damijanjević Draguzet dvjema pričama, *Medicina do moje none* i *Kako je nona delala sir*, na cresskoj cekavici, povela je publiku u čaroban svijet djetinjstva. Pročitavši ulomak *Malog princa (Minji kraljić)* na žminjskoj inačici čakavskoga narječja, Nada Galant najavila je skoro izlaženje toga svjetskog bestselera za djecu i odrasle na čakavštini. „*U libar Minji kraljić vržene su na najlipši mod beside spod žminjskoga neba, da u njima uživa i otrok i zrili čovik.*“ Slavić je pročitao priču na porečkoj čakavici, nadahnutu baštinom i prekrasnim krajobrazom uokolo izvora Badavce.

Izvrsnim nastupom i interpretacijom svojih proznih uradaka književnici su oduševili mnogobrojnu publiku odajući tako obol ovoj Godini čitanja.

Književni je nastup obogatila glazbenim *intermezzom* kantautorica Elis Lovrić vrsnom izvedbom svojih šansona (*Tiće, Brodolom, Kanat od mora*) na labinjonskoj cakavici i hrvatskom standardnom jeziku.

Ugodno druženje umjetnika i okupljenoga puka uz prigodan je domjenak potrajalо do prvih zvjezdа.

Pokrovitelji Književnoga susreta Badavca jesu Ministarstvo kulture i medija RH, Grad Pula te Općine Karojoba, Tinjan i Višnjan.

Organizator je susreta Istarski ogrank DHK- Pula, a suorganizator Gradska knjiznica Poreč. /L/

KKC Bog je istina

214 Bog, „Onaj koji jest”, objavio se Izraelu kao onaj koji je „bogat ljubavlju i vjernošću” (Izl 34,6). Ta dva pojma na zgušnut način izražavaju bogatstvo božanskoga imena. U svim svojim djelima Bog pokazuje svoju dobrohotnost, svoju dobrotu, svoju milost, svoju ljubav, ali i svoju pouzdanost, svoju postojanost, svoju vjernost i svoju istinu. „Zahvalujem imenu tvojem za tvoju dobrotu i tvoju vjernost.” (Ps 138,2) On je Istina jer „Bog je svjetlost, i tame u njemu nema nikakve”(1 Iv 1,5). On je „Ljubav”, uči apostol Ivan (1 Iv 4,8).

1062 U hebrejskom jeziku *amen* se veže uz isti korijen kao i riječ „vjerovati”. Taj korijen izražava čvrstoću, pouzdanost, vjernost. Otud shvaćamo zašto riječ *amen* može izraziti i Božju vjernost prema nama i naše povjerenje u Boga.

215 „Srž je riječi tvoje istina, vječan je sud pravde tvoje.” (Ps 119,160) „Uistinu, Gospodine Bože, ti si Bog, tvoje su riječi istinite” (2 Sam 7,28), zato se Božja obećanja uvijek ostvaruju. Bog je sama Istina, njegove riječi ne mogu varati. Upravo stoga možemo se u svemu s punim pouzdanjem predati istini i vjernosti njegove riječi. Početak ljudskoga grijeha i pada bila je laž zavodnika koji je pobudio sumnju u Božju riječ, u njegovu dobrohotnost i vjernost.

2065 Od vremena svetoga Augustina „Deset zapovijedi” zauzima pretežito mjesto u vjeronaučnoj pouci budućih krštenika i vjernika. U petnaestom stoljeću uobičajilo se izricati zapovijedi Dekaloga u srokovima – zbog lakšega pamćenja, i pozitivnim obrascima. To je još i sada u uporabi. Crkveni katekizmi često su izlagali kršćansku čudorednu nauku slijedeći poredak „Deset zapovijedi”.

1063 U proroka Izaije nalazi se izraz „Bog istine”, doslovno „Bog amena”, to jest Bog vjeran svojim obećanjima: „Tko se u zemlji bude blagoslivljaо, neka se blagoslivlja Bogom vjernim (Bogom Amena).” (Iz 65,16) Naš Gospodin često upotrebljava izričaj *amen*, katkad udvostručeno, da naglasi pouzdanost svoga nauka i svoj ugled utemeljen na Božjoj istini.

156 Razlog da vjerujemo nije u tome da se objavljene istine čine istinitima i razumljivima u svjetlu našega naravnog razuma. Mi vjerujemo „zbog autoriteta samog Boga objavitelja, koji ne može prevariti ni prevaren biti. Ipak, da bi poslušnost naše vjere bila u skladu s razumom, htio je Bog da se unutarnjim pomoćima Duha Svetoga pridruže također vanjski dokazi njegove Objave.“ Tako su čudesa Kristova i svetih, proroštva, širenje i svetosti Crkve, njezina plodnost i trajnost „najsigurniji znaci božanske Objave, prilagođeni spoznaji svih“, „razlozi vjerodstojnosti“, koji pokazuju da pristanak na vjerovanje nije „nipošto slijep pokret duha.“

97 „Sveta predaja i Sveto pismo sačinjavaju jedan sveti poklad riječi Božje.“ U njemu, kao u kakvom ogledalu, putujuća Crkva promatra Boga, izvor svih njezinih bogatstava.

216 Božja je istina njegova mudrost koja upravlja cijelim redom stvorenja i vlada svijetom. Bog koji je sam „stvorio nebo i zemlju” (Ps 115,15), samo On može dati istinsku spoznaju svega stvorenoga u odnosu prema Sebi.

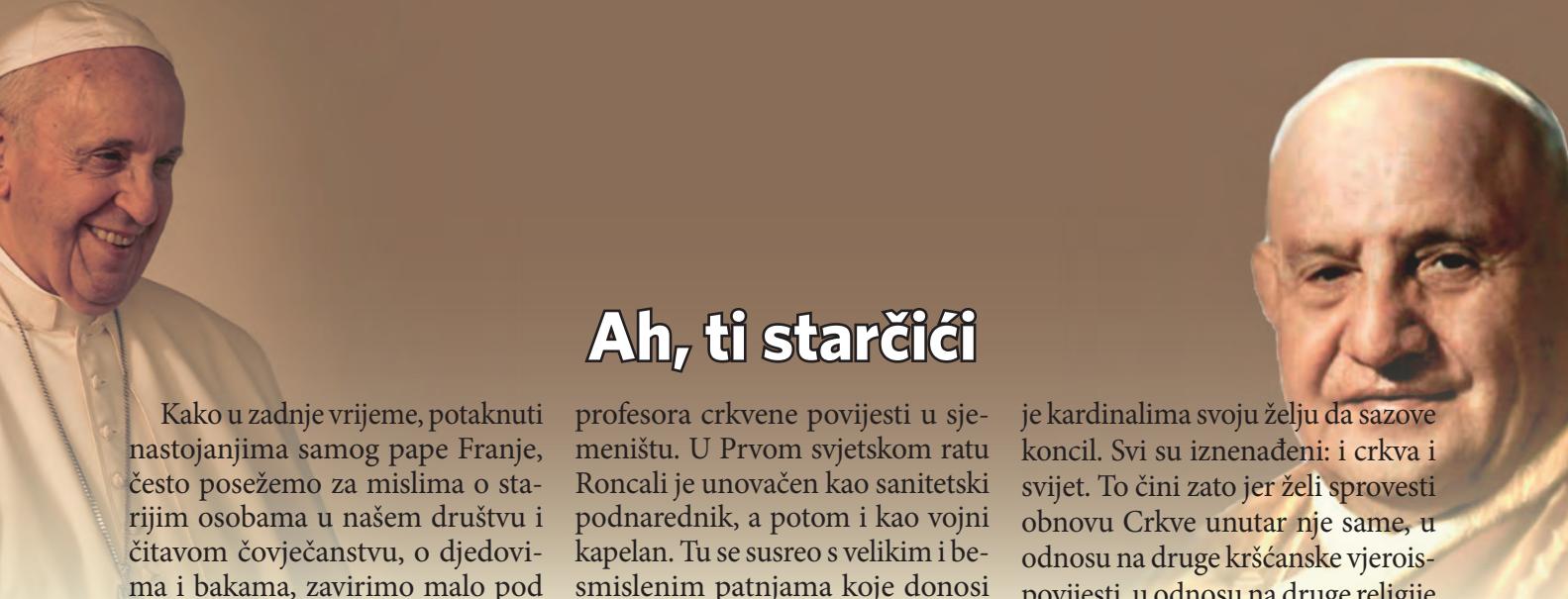
295 Vjerujemo da je Bog stvorio svijet po svojoj mudrosti. Svijet nije proizvod kakve god nužnosti, slijedepe sudbine ili slučaja. Vjerujemo da svijet proizlazi iz slobodne Božje volje jer je Bog želio da stvorenja imaju udjela u njegovu bitku, u njegovoj mudrosti i u njegovoj dobroti: „Jer ti si sve stvorio, i tvojom voljom sve postade i bi stvoreno.”(Otk 4,11) „Kako su brojna djela tvoja, Gospodine! Sve si to mudro učinio.” (Ps 104,24) „Gospodin je dobar svima, milosrdan svim djelima svojim.” (Ps 145,9)

32 Polazeći od gibanja i nastajanja, iz kontingenca, iz reda i ljepote svijeta, može se spoznati Boga kao izvor i svrhu svemira. Sveti Pavao s obzirom na pogane tvrdi: „Što se o Bogu može spoznati, očito im je: Bog im je očitovao. Uistinu, ono nevidljivo njegovo, vječna njegova moć i božanstvo, onamo od stvaranja svijeta, umom se po djelima vidi.” (Rim 1, 19-20) A sveti Augustin kaže: „Ispitaj ljepotu zemlje, mora, prorijedena i svugdje prisutna zraka; ispitaj ljepotu neba (...) ispitaj sve te stvari. Sve će ti odgovoriti: Gledaj nas samo i promotri kako smo lijepi! Njihova je ljepota kao njihov hvalospjev (*confesio*). No, t a stvorenja, tako lijepa, a ipak promjenjiva, tko ih je stvorio, ako ne netko tko je lijep (*pulcher*), a nepodložan mijeni?”

217 Bog je istinit i kad objavljuje sebe: poruka koja dolazi od Njega jest „zako da im je ponudi. Upravo jer vjeruje u sveopći naum spasenja, Crkva mora biti misionarska n istine” (Mal 2,6). Kad pošalje svoga Sina u svijet, to će biti „da posvjedoči za istinu” (Iv 18,37). „Znamo da je Sin Božji došao i dao nam razum da poznamo Istinitoga.” (1 Iv 5,20)

851 Crkva je uvijek izvodila obvezu i snagu svoga misijskog zanosa iz Božje ljubavi prema ljudima: „Ljubav nas Kristova obuzima.” (2 Kor 5,14) Uistinu, „Bog hoće da se svi ljudi spase i dođu do spoznanja istine.” (1 Tim 2,4) Bog hoće spasenje svih po spoznanju istine. Spasenje je u istini. Oni koji su poslušni poticaju Duha istine, već su na putu spasenja, ali Crkva, kojoj je ta istina povjerena, mora njihovož želji ići ususret .

2466 U Isusu Kristu očitovala se sva Božja istina. „Pun milosti i istine” (Iv 1,14), on je „svjetlo svijeta”, (Iv 8,12), on je Istina. „Nijedan koji u njega vjeruje, ne ostaje u tami.” (Iv 12,46) Učenik Isusov „ostaje u njegovoj riječi”, da bi upoznao „istinu koja oslobađa” i koja posvećuje. Slijediti Isusa, to znači živjeti od „Duha istine”(Iv 14,17), kojega Otac šalje u njegovo ime i koji uvodi „u svu istinu”(Iv 16,13). Svoje učenike Isus uči obvezatnoj ljubavi za istinu. „Vaša riječ neka bude: Da, da – ne, ne.”(Mt 5,37)

Ah, ti starčići

Kako u zadnje vrijeme, potaknuti nastojanjima samog pape Franje, često posežemo za mislima o starijim osobama u našem društvu i čitavom čovječanstvu, o djedovima i bakama, zavirimo malo pod skute svete majke Crkve, što se sve s tim u svezi događalo u crkvenim redovima. Kad sam spomenuo papu Franju, od njega bih i počeо.

Izabran je za papu u svojoj 77. godini. U svijetu je to „umirovljeničko” vrijeme. Nikako vrijeme za neke velike i značajne korake. Tako da izgleda kako je i Bergoglio trebao biti „prijezni” papa dok se ne nađe „svježije rješenje”, kao ono s papom Ivanom XXII. No, ti „starčići”, oba korpulentna, i fizički dominantna (za razliku od „smežuranog” Benedikta XVI.), idu hrabro u nepoznatu budućnost velikim koracima, da im i puno mlađi crkveni dostojanstvenici ne mogu parirati. Gledamo – neposredno – papu Franju i ne možemo vjerovati svojim očima ni svojim ušima ono što gledamo i ono što slušamo. Njegovo je dje-lovanje još u tijeku i teško je dati neki objektivan sud, a budućnost je nepredvidljiva.

Ali zato možemo s distance promotriti ovoga drugog „starčića”, papu Ivana XXIII. Njega je proglašio svetim papa Franjo 2014. Zvao se Angelo Giuseppe Roncalli. Rođen je u selu Sotto il Monte kod Bergama u Italiji. Seljačko dijete, četvrtod od njih trinaest. U desetoj godini osjeća poziv za duhovno zvanje. Kasnije će izjaviti da otkad zna za sebe želi biti svećenik. Ide u sjemenište pa na studij koji prekida zbog služenja vojnoga roka. Godine 1904. zaređen je za svećenika. Biskup Bergama uzima ga za tajnika i ujedno mu povjerava službu

profesora crkvene povijesti u sjemeništu. U Prvom svjetskom ratu Roncali je unovačen kao sanitetski podnarednik, a potom i kao vojni kapelan. Tu se susreo s velikim i besmislenim patnjama koje donosi svaki rat. Kasnije je Roncali upućen u diplomatsku službu u Bugarskoj pa Turskoj i Grčkoj. Već se tada zanimalo za približavanje ostalim kršćanima, posebno „pravoslavnoj braći”. Za vrijeme II. svjetskog rata pomagao je progonjenim Židovima. Potom je imenovan nuncijem u tek oslobođenom Parizu, a 15. siječnja 1953. papa Pio XII. imenuje ga kardinalom i patrijarhom Venecije. Tom je prigodom rekao: „Dolazim iz poniznosti i odgojen sam u zadovoljnem i blagoslovljenom siromaštvu. Providnost me odvela iz moga rodnog mjesta. Upoznala me s različitim narodima, religijama i ideologijama. Mene je uvijek više zanimalo ono što nam je zajedničko, nego ono što nas dijeli.” Za kardinala Roncalija to je trebao biti častan umirovljenički položaj. Ali nije. Umro je papa Pio XII.: traži se u konklavama nasljednik. Puno se toga vrti... napokon je izabran Roncali. Uzima ime Ivan. On je možda jedini papa u povijesti Crkve koji je vodio dnevnik. Nije bio poznat ni javnosti ni masama. Zato je bio veliko iznenadenje. Imao je 77 godina kad je izabran. I onda se smatralo da je izabran kao kompromisno i prolazno rješenje. No, prevarili su se. Od samoga početka uvodi velike promjene u Vatikanu. Spušta se među ljudi i želi im biti blizu. Pušta novinare da snimaju njegove privatne odaje. Nije se sramio svoga seljačkog podrijetla. Svima je želio biti dobar pastir. Nakon samo tri mjeseca svoga pontifikata, objavlju-

je kardinalima svoju želju da sazove koncil. Svi su iznenadeni: i crkva i svijet. To čini zato jer želi sprovesti obnovu Crkve unutar nje same, u odnosu na druge kršćanske vjeroispovijesti, u odnosu na druge religije i u odnosu na ideologije, ateizam ... Papa uvodi krilaticu „aggiornamento”, tj. posadašnjenje Crkve. Biskupima je rekao: „Crkva nije muzej koji treba čuvati, nego vrt koji treba obrađivati... Otresimo prašinu koja se nakupila na prijestolju sv. Petra.” Saziva sabor, ali ga ne dovršava. Starac Ivan XXIII. otvorio je prozore na Crkvi i dopustio da u nju uđe svjež povjetarac. Mnogi su se obradovali, mnogi su se naljutili, ali svi su bili jako iznenadeni. Nitko nije znao domet njegovih poteza. Sigurno ni on sam. Proces koji je započeo još uvijek traje i još uvijek ima onih koji provode u djelo započete promjene na II. vatikanskom saboru, i onih koji se opiru, koji smatraju sve pogreškom i žele vratiti „kotač povijesti” unatrag.

Današnji „starčić”, papa Franjo, nastavlja tim putem i vodi Crkvu u nesigurnu budućnost ravnajući se „da Duh puše gdje hoće: čuješ mu šum, ali ne znaš ni otkud dolazi ni kamo ide.” Tako voditi Crkvu, tako usmjeravati povijest mogu samo prehrabri ljudi ili ljudi velike vjere. Uvijek se sjetim hrabrog Eleazara iz Staroga saveza kojem su rekli mučitelji: „Star si i poštujemo tvoje godine... uzmi meso koje smiješ jesti i spasi glavu. Poštedjet ćemo ti život.“ A on je rekao: „Zar da za par godina ili dana života prevarim mlade, da se pretvaram?! Neću! Činite što morate!” I ode u smrt. Takvi su ti naši „starčići”!

Franjo Rački i Josip Juraj Strossmayer o biskupima zapadnih hrvatskih krajeva V. DIO

Visoki crkveni dostojanstvenici Rački i Strossmayer iznimno su značajne ličnosti koje su u ključnim trenutcima hrvatske povijesti postali i istaknuti političari, ideolozi i lideri najznačajnije stranke druge polovice XIX. stoljeća, odigravši tako i velike uloge u političkome, osobito u nacionalnopolitičkom životu svih Hrvata te dijela drugih Južnih Slavena.

Biskup Mirko Ožegović

Tadašnji biskup senjsko-modruški, Mirko Ožegović, prema navodima M. Bogovića, «vidi u Šoiću najprikladnijega svoga nasljednika i zove ga u Senj». Tako u Senj odlazi 1858., po imenovanju generalnim vikarom i kanonikom lektorom senjskoga Kapitula, a iste godine Franjo Josip I. imenuje ga

posvećenim biskupom beogradskim i smederevskim. To su imenovanje Bakrani doživjeli kao iznimnu i veliku čast, pa su mu podarili zlatni prsten; u istoj su ga prigodi opjevali u pjesmi. Zatim, od godine 1856. do 1860. Šoić je bio dijecezanski školski nadzornik, od 1860. do 1861. član Banske konferencije u Zagrebu te od 1860. do 1873. virilni član Sabora. Papinom bulom 15. siječnja 1861., prema preporuci biskupa Ožegovića, imenovan je supomoćnikom (koadjutorom) biskupije senjsko-modruške, i to s pravom naslijedstva biskupske stolice; tako je nakon ordinarijeve smrti, u siječnju 1869. god. ustoličen za senjsko-modruškoga biskupa. I još: poveljom Franje Josipa I., izdanom u Beču 13. ožujka 1869., Šoić je postao i pravim tajnim savjetnikom toga cara i kralja. «Zbog nekih nesporazuma, koji još nisu temeljito istraženi», navodi M. Bogović, Šoić 1875. god. napušta biskupsku stolicu; vraća se u svoj rodni grad nastanivši se u «zgradi biskupije» podno crkve sv. Andrije; iste je godine dobio naslov počasnoga biskupa lorenskoga. Kao bakarski gradski zastupnik – na tu je dužnost izabran 1881. godine – bio je član gradske deputacije koja se u Požegi poklonila Franji Josipu I. Neimaština, koja ga je u prvim godinama nakon očeve smrti veoma često pratila na njegovu životnom putu, kao i predanost svećeničkome pozivu, učinile su ga osjetljivim prema teškoćama potrebitih, osobito mlađih. Tako je u Senju mnogo puta pomagao siromašnim Primorcima koji su pohađali tamošnju gimnaziju, pa im je pružao i utočište. Po povratku u rodni grad Šoić je bio pokroviteljem «Bratovštine Blažene Djevice Marije od sedam žalostih» u tadašnjoj Rijeci, i radničkoga društva «Sv. Križ» iz Bakra.

U Bakru je 1882. god. publicirao djelo u zasebnome izdanju: *Razprava*

va ob obstojećoj porabi staroslovenskog ili glagoljskog jezika pri vršenju svete mise po obredu rimokatoličkom u sdruženih biskupijah Senjskoj i Modruškoj. Sadržajem te knjižice aktivno se uključio u onodobne crkvene rasprave oko uporabe narodnoga jezika u liturgiji, braneći staroslavensko bogoslužje. Tako, B. Preradović navodi kako je Šoić «odgojio lijep broj vrijednih narodnih svećenika glagoljaša». U njegovu bakarskome domu posjećivale su ga mnogobrojne viđene ličnosti hrvatskoga crkvenog i svjetovnog života, poput, primjerice, Harambašić, Vjenceslav Novak, Kranjčević. Strossmayer ga je pozivao da se u posljednjim godinama života preseli k njemu u Đakovo, no, Šoić je odbijao pozive te nije napuštao Bakar. U rodnome je gradu i preminuo 11. siječnja 1891. godine te je sahranjen na gradskome groblju. Šoić je spomenut već u prvome pismu *Korespondencije*, a uzgred još na nekoliko mjesta. Međutim, to je spominjanje izuzetno važnoga sadržaja. Naime, Šoić je bio i kandidat habsburškoga dvora, kako piše Rački, za nasljednika – čak – zagrebačkoga nadbiskupa J. Haulika. Međutim, Rački u iduća dva pisma uklanja tu mogućnost govoreći da je u jednome trenutku, 1869. god., do Strossmayera došao glas da je Šoić preminuo, no, Šišić u bilješci piše da je njegova smrt nastupila tek 11. siječnja 1891. godine. U dalnjim je pismima govor o Šoićevu konvertitstvu. Tako u čudu piše Strossmayer: «Na koju je stranu udario Vencel! Rado na madžaronsku, buduće je kod nadbiskupa. Vencl ostaje Vencl!». Vjenceslav Šoić, nekadašnji bliski prijatelj te politički istomišljenik Račkoga i Strossmayera, sada je za Strossmayera samo «ludi Vencl» i «ludi Šoić». Štoviše, ima teških primjedbi na privatni biskupov život – «strahovite se sablazni o njem

Grob Vjenceslava Šoića (foto_www.tasteofadriatic.com)

pripovijedaju.» Tako, biskup Račkome otvoreno piše o Šoiću: «Sada se skoro svaki dan opije tako, da što poslije podne kaže, zaboravlja ujutro.» I k tome još i najgore: «Mi-ješa se s najprostijimi ženskinjami. Jednu Krmpočanku istjerao je prije 10 dana kanonik Bedini iz dvora, a ona opet nahrupi u dvoranu, kada je Vencel objedovao, te ju služba morala tjerati. Zadužen je na sve strane, tako da je skoro vođena ovrha radi zastorâ, koje je bio prije više godina u Beču kupio. O drugih sablaznih, na pr. prodavanju župa i t. d. i ne govoreći, te će se po svoj prilici umiješati ista oblast državna, da im kraj učini.»

Nevjerojatne su to tvrdnje, uz ostalo i stoga jer one znače da su se inače promućurni Rački i Strossmayer apsolutno prevarili u karakteru toga čovjeka koji je postao čak i visoki prelat Katoličke Crkve – kad su ga tretirali čak i kao svojega prijatelja. Riječ je, zatim, i o pucnjavi u Senju: «Iz Senja dolaze sve nepovoljniji glasovi. Šoić je na svojega ovdje sinovca, dr. Urpanija, brzozavio, da si je sretno život spasio od svojega tajnika, koji da je na nj kod stola pucao. Ovdje se kombinuje, da je to imao javiti u mamurno-

sti, jer se ne vjeruje, da bi svećenik kod nas takav atentat kušao. Šoić je dva puta već k nunciju pozvan, ali se ispričava sada zdravljem, sada s vremenom. Svakako bi trebalo čim prije ukloniti tu sablazan. Sada se misli još ozbiljnije, da se zahvali na biskupiji.» Do Račkoga je doprla i ideja da će se Šoić ipak napislostku odreći biskupije te da će on, Rački, biti predložen na njegovo biskupsko mjesto. U drugome pismu obavještava Strossmayera da je Šoić zatražio kanoničku istragu: «Sada čini po biskupiji među svećenstvom sabirati potpise za pouzdanicu. U Rimu da mu žele postaviti administratora, ali ta je odluka u Beču naišla na zapreke, jer ne bi rado postaviti takav *praecedens*, držeći, da bi se tijem pravo krune okrnjilo. Reć bi, da je grof Andrássy i taj posao uzeo u svoje ruke. Krasne nam autonomije!» Na to Strossmayer predlaže da je najbolje da se Šoić «posvema odstrani i novi biskup u Senj postavi.» U kontekstu toga Strossmayeru se izjasnio i Primorac iz Crikvenice, Ivan Kostrenčić, pišući «da je Šoić ovd, i da na svaki način mora se odreći biskupije. Veli mi, da se o tomu radi, da Vi budete *coadiutor cum iure successionis*. Šoić

se tomu živo opire. On bi rad svoga brata učinio koadjutorom», te dodaje: «Bila bi, po mome osvjeđenočenju, nova nesreća za biskupiju, kad bi brat Šoićev postao koadjutorom. Ovo bi vlada morala znati. Uopće vlada bi se imala, po mome osvjeđenočenju, živo oprijeti svakoj provizornoj proviziji. Bog zna, shvaća l' vlada svoj položaj?»

Na kraju Rački javlja Strossmayeru da je Šoić zaista odstupio s biskupskoga trona, govori i o njegovim novčanim dugovima i budućim prihodima te da mu je dopušteno živjeti u Bakru kod svojega brata; Šišić u bilješci navodi da je riječ bila o Ivanu Šoiću, tadašnjemu bakarskome župniku. U dalnjemu dopisivanju vidimo da je Šoić uistinu otišao, točnije rečeno – morao otići iz Senja u Bakar. No, ni nakon odlaska nije prekidao veze s Račkim, koji Strossmayeru piše: «Šoić veli, da će s nama držati, ali ja ne vjerujem; on pliva sa strujom, pak se danas i ne zna, što da slijedi.» Visoki crkveni dostojanstvenici Rački i Strossmayer iznimno su značajne ličnosti koje su u ključnim trenutcima hrvatske povijesti postali i istaknuti političari, ideolozi i lideri najznačajnije stranke druge polovice XIX. stoljeća, odigravši tako i velike uloge u političkome, osobito u nacionalnopolitičkom životu svih Hrvata te dijela drugih Južnih Slovena. Usto, kako proizlazi iz njihove *Korespondencije*, ova su dvojica bila sasvim oprečnih karaktera i temperamenata. Ali, izvrsno su surađivali: Rački, samozatajan i oštrouman političar te autor vrijednih povjesničkih djela, dvadeset godina na čelu i danas najznačajnije znanstvene ustanove. A Strossmayer orator sa širokim, svjetskim vidicima te veliki dobrotvor kojega u našoj povijesti ni prije ni poslije nije bilo. Stoga, svaka njihova riječ, pa tako i u ovoj *Korespondenciji*, zasluguje osobitu pozornost.

Ususret Kraljici Mučenika i mučeniku Miroslavu Bulešiću

U nedjelju, 29. kolovoza 2021., kada se Katolička Crkva spominje mučeništva Ivana Krstitelja, baš nekako simbolično, u predvečernjim satima, tradicionalno, već devetnaest godinu zaredom, hodočastili smo u Rimaniće, maleno selo od tek nekoliko kuća na brdu jugozapadno od Pićna, u Župi Navještenja Marijina. Kao što smo već više puta o tomu pisali u našoj Ladonji, u Rimaniće hodočastimo Majci Božjoj, kraljici mučenika, i našemu mučeniku blaženom Miroslavu Bulešiću, kojima je u spomen i podignuta kapelica 2002. g., kao što kaže i u kamen uklesan tekstu na kapelici: „Kraljici mučenika na slavu o 55.-oj godišnjici mučeništva sluge Božjega Miroslava Bulešića“. K ovoj kapelici simbolično, a u duhu BDM, kraljici mučenika, i blaženom Miroslavu Bulešiću hodočastimo dvaput godišnje: u svibnju, Marijinu mjesecu, kada na svom hodočasnicičkom putu od Pedrovice, uzbrdo kroz šumu, praćeni pjevom proljetnih ptica i žuborom potoka u dolini molimo Krunicu sa Slavnim otajstvima, i u kolovozu, kada se posebno sjećamo mučeničke smrti blaženoga Miroslava i njegova rođendana za Nebo (24. kolovoza) i kada, uz tu izgrađene postaje Križnoga puta, molimo Križni put upravo po Miroslavu Bulešiću. Tako je bilo i ovoga puta. Nije nas bilo brojčano puno, ali moglo bi se reći da su nam srce i duša bili puni i ispunjeni najprije molitvom i razmatranjima, pa pjesmom Stala plačuć tužna mati, a onda potpunom izvanjskom tišinom do sljedeće postaje. Ovaj Križni put ima i XV. postaju koja se nalazi pokraj ceste, nasuprot kapelici, a koja daje konačan smisao kako Kristovu križnomu putu, tako i uopće svakomu našemu životu: Isus je uskrsnuo. Nakon završne pjesme Mariji, kao i svaki put, povukli smo se na sjenovito mjesto – malu livadicu okruženu uređenom šumom i raslinjem i, poput učenika u školi, ugodno posjedavši na klupe u polukrug, a zahvaljujući trudu našega župnika vlc. Antuna Kurelovića koji uvijek pripremi štivo kojim ćemo duhovno, ali i povijesno činjenično zaokružiti svoje hodočašće,

poslušali dio teksta iz knjige Mate Žmaka Matešića „Krvava krizma Lanišće 1947.“ (J. Turčinović d. o. o., Pazin) o događajima na sam dan krizme u Lanišću 1947. g., kada je, kako znamo, iz mržnje prema vjeri u našega Gospodina Isusa Krista i njegovoj svetoj Katoličkoj Crkvi, na svirep i zločinački način ubijen mladi istarski svećenik Miroslav Bulešić. Mučno je to i slušati, a kamoli doživjeti i kao da je to bilo nekad davno, ali, kao što kaže papa Franjo u svojoj enciklici „Fratelli tutti“, ne može se bez cjelovita i jasna spomena ići naprijed, ne može se rasti. I, da, kao što nas naš blaženik svojim živim primjerom naslijedovanja Krista uči oprostiti, pa i ako ćemo se osvećivati, to neka bude oprštanje, ali zaboraviti ne smijemo.

Svoje smo hodočašće, kao i uvijek, završili lijepim druženjem uz fine slastice i osvježavajuća pića koja nas uvijek izdašno dočekaju. Zahvalni smo našoj nebeskoj majci Mariji i svojemu blaženiku Miroslavu, sve po Gospodinu našemu Isusu Kristu, na svim darovima koje primimo na svakom ovakvom hodočašću i posebno obiteljima Fornažar i Ivaninić (Lino i Đurđica) iz Pedrovice. (D. S.)

XVIII. KONCERT SVETOJ EUFEMIJI

Koncertom posvećenim zaštitnici Grada Rovinja sv. Eufemiji u nedjelju, 5. rujna započele su svečanosti obilježavanja Dana Grada.

Misno slavlje u 19 h predvodio je župnik mons. Vilim Grbac, dok su glazbeno animirali svi sudionici koncerta. Na prekrasnom platou Trga sv. Eufemije u 20 h započeo je XVIII. Koncert sv. Eufemiji, koji je ove godine bio posvećen petoj obljetnici beatifikacije sv. Majke Terezije iz Kalkute. Organizatori su programa Davor i Vesna Terzić, koja je

uz Slavku Nediću, glazbenoga urednika HKR-a, vodila program. Gost književnik Zef Lleshdedaj iz Rovinja započeo je program čitajući svetičine citate na albanskom jeziku, a predstavio se i vlastitim stihovima iz zbirke „Lovac sudsbine“ („Gjahtar i Fatit“) koje su on i voditeljica programa čitali između glazbenih nastupa.

Glazbeni je program otvorila Grupa „Oton“ iz Pule svojim autorskim skladbama, od kojih je jedna posvećena blaženom Otonu, zaštitniku Župe sv. Franje u Puli u kojoj grupa redovito animira misna slavlja i klanjanja. Slijedio je nastup poznatoga kantautora iz Zlatara Andrije Kosa, autora velikoga broja poznatih skladbi koje izvode eminentni hrvatski glazbenici. Mlada pjevačica Veronika Jambrek iz Oreohovice, Župa sv. Leopolda Bogdana Mandića,

otpjevala je nekoliko skladbi koje potpisuje Dragutin Hrastović. Uslijedila je skupina mladih entuzijasta iz Udruge „Otvoreno srce“ koja animira nedjeljna misna slavlja u Župi sv. Servula u Bujama. Kantautor iz Rovinja Davor Terzić zaključio je koncert otpjevavši nekoliko skladbi sa svim izvođačima ovogodišnjega koncerta.

Cjelokupno događanje poduprli su Župa sv. Eufemije, Grad Rovinj, Turistička zajednica grada Rovinja, Franjevački samostan Rovinj, Zajednica Jošua te sponzori: „Valalta“, „Gratis“, „Darna“, „Rasadnik Longo“, „Rose-art“, „Aerial production“ i „Ježtisak“ te restorani „Da Mateo“, „Neptun“ i „Dario“. Medijski pokrovitelji bili su: „Laudato TV“, TV Nova – Pula, HKR, Radio FM i Istra in, Radio Istra, Radio Labin i Hrvatski radio Pula. D. T.

POSJETITE KNJIŽARE "JOSIPA TURČINOVIĆA"

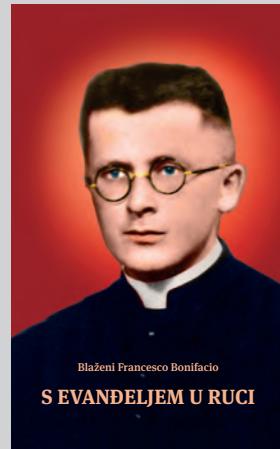
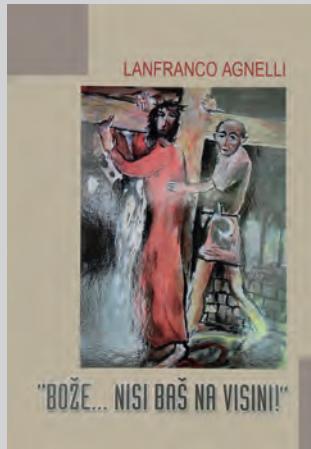
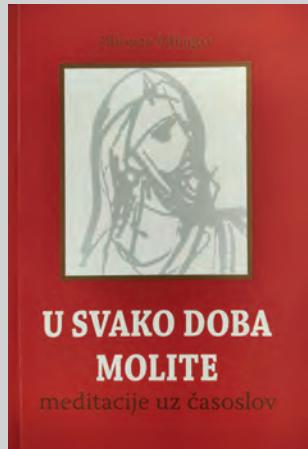
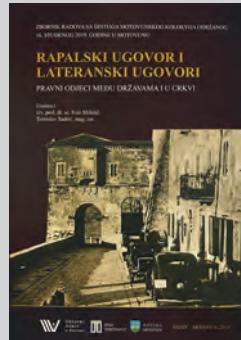
Izdavačka kuća JOSIP TURČINOVIĆ d.o.o. Pazin
Narudžbe na tel. 052/ 624 342

Prodavaonice:

PAZIN, A. Kalca 2, tel. 052/621 082
PULA, Danteov trg 1, tel. 052/216 498
POREČ, Eufrazijeva 22, tel. 052/451 784

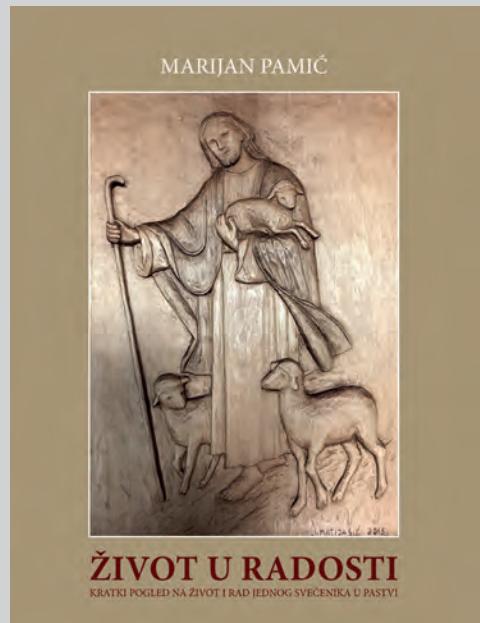
Radno vrijeme

Pon - pet 9-16 h, sub 8-13 h
Pon - pet 9-16 h, sub 8-13 h
Pon - sub 9-18 h

MISNA VINA POREČKE I PULSKE BISKUPIJE

Kontakt za nabavu: porec@josipturcinovic.com, 052/451 784

Zvonik župne crkve sv. Jurja na Brdu

Na brdu između Šušnjevice i Čepića nalazi se Župa sv. Jurja na Brdu koja danas broji svega nešto više od dvadeset duša. No, samostojeći zvonik Brda prilično je velik – visok je trideset pet metara. Prema latinskom natpisu iznad ulaznih vratiju tornja iz temelja je podignut u vrijeme župnika don Jurja Peculića (Georgija Pezulicha), godine Gospodnje 1782. Crkva i zvonik obnovljeni su 1990.-ih godina, uz pomoć sredstava koja su prikupili iseljenici iz ovoga kraja.

Stubište je zvonika betonsko sa željeznom ogradom. Ima dva zvona podjednake veličine. Veće, uz reljef sv. Jurja, nosi natpis: SV. JURAJ, MOLI ZA NAS! A. D. 2007., a ispod reljefa hrvatskoga grba stoji natpis: BOŽENA DUĐIĆ U SPOMEN SERGIU DUDIĆU. Izliveno je u glasovitoj zvonoljevačnici Grassmayr u Innsbrucku. Tvrta je prepoznatljiva po svom grbu, uspravnom krilatom lavu. Drugo zvono, nešto manje, izliveno je 1922. godine s natpisom: ME FREGIT FUROR HOSTIS AT HOSTIS AB AERE REVIXI ITALIAM CLARA VOCE DEUMQUE CANENS. Zvonjenje je automatizirano.

Posebnost je ovoga zvonika što osim prostorije za zvona s biforama na svima četiri stranama, ima i na katu ispod jedan veći prozor, odnosno monofore također na svima četirima stranama. Zvonik završava oktogonalnim „bubnjem“ s piramidom. Dojmljiv pogled sa zvonika na Brdu seže nadaleko, kao što je i sam zvonik sa svih strana lako uočljiv. (np)

